

ความดี

มูลนิธิธรรมาภิบาล

รวมพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
เกี่ยวกับ "ความดี"

เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๕๔๙
และมีพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา ในพุทธศักราช ๒๕๕๐

สำนักงานเลขาธิการในพระองค์ฯ
195 วังสระปทุม ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

ที่ 630/303.4/2549

15 ธันวาคม 2549

เรื่อง ขอพระราชทานพระอนุญาตอัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์เพื่อจัดพิมพ์ในหนังสือ “ความดี”
เรียน พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์
ประธานกรรมการมูลนิธิธารน้ำใจ
อ้างถึง หนังสือที่ ธน. 063/2549 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2549

ตามหนังสือที่อ้างถึง มูลนิธิธารน้ำใจ จะจัดพิมพ์หนังสือ “ความดี” โดยจะอัญเชิญ “พระบรมราชาบาท” และ “พระราชดำรัส” บางวรรคบางตอน ที่เกี่ยวกับ “ความดี” พร้อมทั้งอัญเชิญ พระราชประวัติ พระบรมฉายาลักษณ์ ภาพพระราชนิพนธ์ และบางส่วนของพระราชพิธีเฉลิมฉลอง สิริราชสมบัติครบ 60 ปี โดยจะจัดพิมพ์เป็นแบบสี่สีปกแข็งจำนวน 12,000 เล่ม เพื่อส่งไปยังห้องสมุด โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาทั่วประเทศ ในการนี้มูลนิธิ ขอพระราชทาน พระอนุญาตสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อัญเชิญ พระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าว ดังความละเอียดปรากฏแล้วนั้น

ความทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระอนุญาต ให้ดำเนินการได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณหญิงจรูญี พูลทรัพย์)

เลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

โทรศัพท์ 0-2252-4723-5

โทรสาร 0-2255-0830

พระราชทานพระบรมราชานุญาต

ที่ รล ๐๐๐๔.๒/๙๙๗๒๒

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง พระราชทานภาพพระราชกรณียกิจและพระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรียน พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์
ประธานกรรมการมูลนิธิธารน้ำใจ

อ้างถึง หนังสือที่ ธน.๐๒๙/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๙

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานภาพพระราชกรณียกิจ และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมฉายาลักษณ์ที่ฉายกับพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระบรมวงศ์ ภาพพระราชกรณียกิจ พระบรมราโชวาท กับพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสคัดัดตอน ตามสำเนาที่แนบไป ไปลงพิมพ์ในหนังสือ "ความดี" เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปติดต่อในรายละเอียดและขอรับภาพพระราชกรณียกิจดังกล่าวข้างต้น กับฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง ณ ที่ทำการฯ อาคาร ๖๐๓ สนามเสือป่า (โทร. ๐๒ ๙๙๙ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๕๔, ๑๕๖) โดยตรงต่อไปด้วย ทั้งนี้ ได้แจ้งให้รองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ผู้ควบคุมฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ ทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

Uthairat อ่อนกอ.

(นายประสพโชค อ่อนกอ)

ผู้ช่วยราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร. ๐๒ ๒๒๕ ๓๔๕๙ - ๖๒ ต่อ ๓๔๐๕

โทรสาร ๐๒ ๒๒๔ ๓๒๙๙

มูลนิธิธารน้ำใจ

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙

ทรง **“ปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งมหาชนชาวสยาม”** อย่างแท้จริง พระราชกรณียกิจทั้งปวงเป็นที่ประจักษ์ ไม่เฉพาะต่อพสกนิกรชาวไทย หากแต่ยังเป็นที่สรรเสริญของประเทศน้อยใหญ่และเป็นที่ยกย่องเชิดชูขององค์การระหว่างประเทศทั้งหลายทั้งปวงอีกด้วย

ทรงเป็นเสมือนพระบิดาผู้ทรงรักและห่วงใยในพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทรงชี้แนะและพร่ำสอนผ่านพระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสในทุกโอกาสและเหตุการณ์ เพื่อให้คนไทยตระหนักและยึด **“ความดี”** เป็นมรรคาของชีวิต

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๙ คณะบุคคลคณะหนึ่งได้จัดตั้ง **“มูลนิธิธรรมาใจ”** ขึ้น โดยมี ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรีในขณะนั้นเป็นประธาน คณะบุคคลกลุ่มนี้ก็คือข้าบาทผู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ปกฟ้าครอบดิน จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ไว้เพื่อยกย่อง ส่งเสริม และสนับสนุนให้กำลังใจแก่บุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ ความดี เชิดชูเกียรติให้เป็นที่ประจักษ์ และหวังจะให้เป็นตัวอย่างแก่เด็กและเยาวชนสืบไป จึงได้จัดกิจกรรมหลากหลาย อาทิ

- การคัดเลือกและยกย่องบุคคลที่กระทำคุณงามความดีอย่างต่อเนื่องให้เป็น **“คนไทยตัวอย่าง”**

- การยกย่องบุคคลที่เสียสละและกระทำความดีเพื่อสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ให้เป็น **“พลเมืองดี”**

- การคัดเลือกและยกย่องโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีผลงานดีเด่น ในการสร้าง **“คุณธรรม-จริยธรรม”** แก่นักเรียน

วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เป็นโอกาสอันพิเศษยิ่งที่ชาวไทยทุกหมู่เหล่าและนานาชาติ รวมทั้งองค์การสหประชาชาติได้น้อมจิตรวมใจร่วมกันเฉลิมฉลองวาระอันเป็นมงคลยิ่ง

ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา พสกนิกรชาวไทยก็ได้ร่วมกันเฉลิมฉลอง จัดพิธีถวายพระพรชัยมงคลอย่างยิ่งใหญ่ใน มหามงคล

เฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๘๐ พรรษา นี้

มูลนิธิธารน้ำใจจึงได้ขอพระราชทานอัญเชิญ **“พระบรมราโชวาท”** และ **“กระแสพระราชดำรัส”** ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับ **“ความดี”** มารวบรวมพิมพ์และเผยแพร่แก่สถานศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้พวกเราได้น้อมใส่เกล้าใส่กระหม่อม นำมาคิดพิเคราะห์ และนำไปปฏิบัติ อันจะยังประโยชน์แก่ตนเอง แก่ครอบครัว ชุมชน และแก่ประเทศชาติอีกด้วย

มูลนิธิธารน้ำใจใคร่ขอขอบคุณ สำนักราชเลขาธิการและหน่วยงาน รวมทั้งบุคคลหลายฝ่าย ที่ได้มีส่วนให้ความร่วมมือจนหนังสือนี้สำเร็จตามความประสงค์ หากมีข้อบกพร่องประการใด มูลนิธิฯ ขอน้อมรับผิดและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

มูลนิธิธารน้ำใจ

สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

สารบัญ

	หน้า
หนังสือพระราชทานพระอนุญาตอัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อจัดพิมพ์ในหนังสือ “ความดี” จากสำนักงานเลขานุการ ในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์	๕
หนังสือพระราชทานภาพพระราชกรณียกิจและพระราชทาน พระบรมราชานุญาต เพื่อจัดพิมพ์ในหนังสือ “ความดี” จากสำนักราชเลขาธิการ	๓๗
คำนำ	๑๑
พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	๑๕
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	๓๓๗
พระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี	๑๔๔๗
ภาพพระราชพิธีเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี	๑๔๙๒
คำกล่าวสุนทรพจน์ของเลขาธิการสหประชาชาติ	๒๐๓๗
คำถวายพระพรของสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไน	๒๑๑
รายนามคณะกรรมการมูลนิธิธารน้ำใจ	๒๑๕

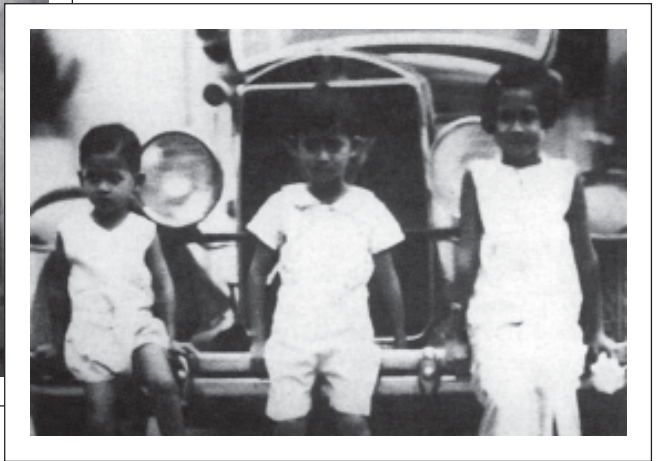
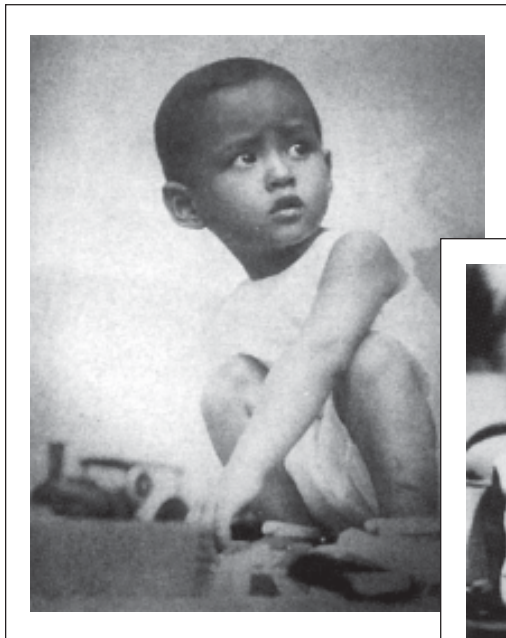
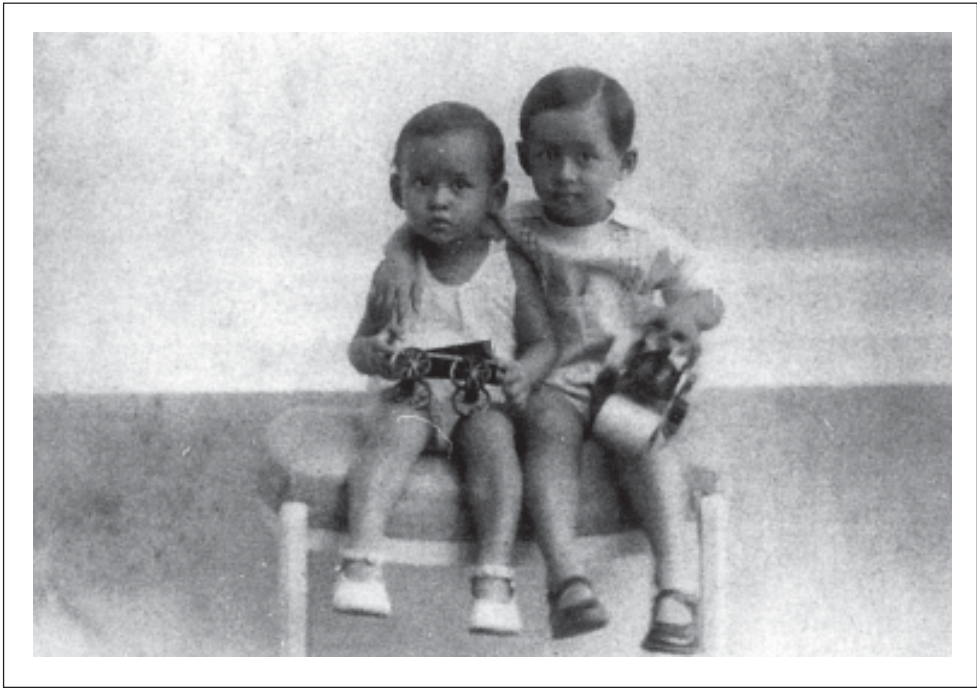
พระราชประวัติ

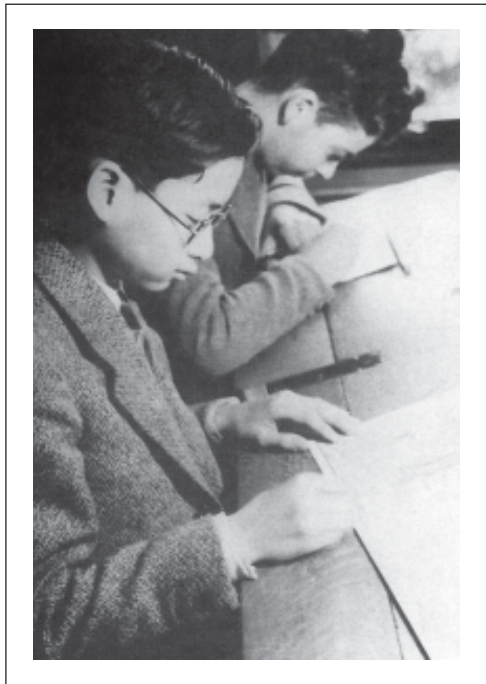
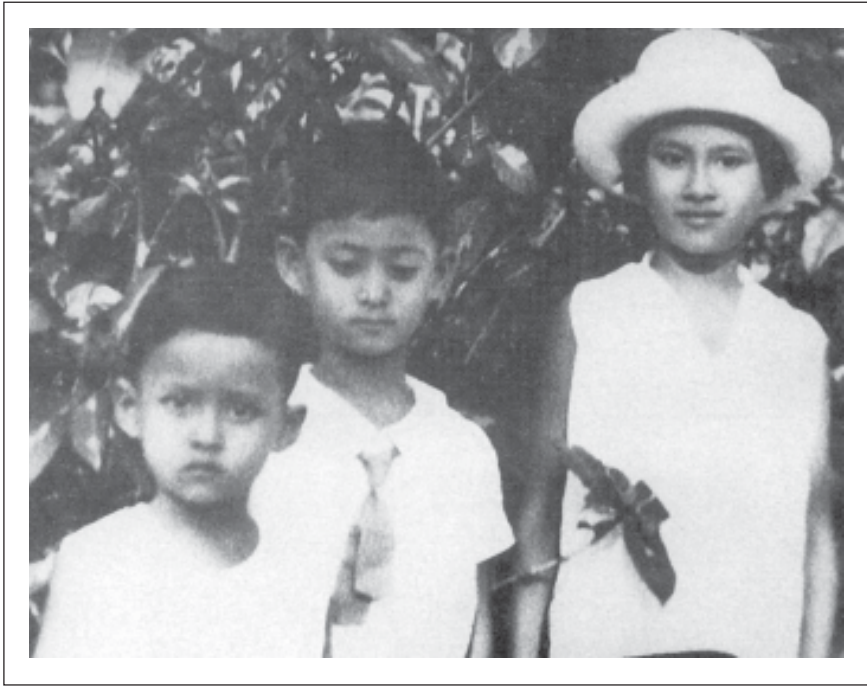
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดชมหาราช

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เสด็จพระราชสมภพ ณ โรงพยาบาลเมานท์ ออเบิร์น เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๒ ค่ำ เดือนอ้าย ปีเถาะ จุลศักราช ๑๒๘๙ ตรงกับวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๗๐ มีพระนามเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระราชโอรสพระองค์เล็กใน สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดชกรมหลวงสงขลานครินทร์ (พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) และสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ซึ่งภายหลังทั้งสองพระองค์ได้รับการเฉลิมพระนามาภิไธย เป็นสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระเชษฐภคินี และพระเชษฐา คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ประสูติเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กับพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ณ เมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมนี

เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้โดยเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยม จากมหาวิทยาลัย ฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา เสด็จกลับประเทศไทยประทับ ณ วังสระปทุม ต่อมาในวันที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ สมเด็จพระบรมราชชนกทิวงคต ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ทรงเจริญพระชนมายุ ได้ไม่ถึงสองพรรษา และเมื่อมีพระชนมายุได้ ๕ พรรษา ได้เสด็จเข้ารับการศึกษารุ่นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์เดอี กรุงเทพฯ จนถึงพุทธศักราช ๒๔๗๖ จึง

เสด็จไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี พระเชษฐภคินีและพระเชษฐา เพื่อทรงศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนเมียร์มองด์ ทรงศึกษาวิชาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ จากนั้นทรงเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ณ เอกอล นูแวล เดอ ลาซ็องอิส โรมองด์ เมืองแซลลี ชื่อ โลซานน์ ทรงได้รับประกาศนียบัตรทางอักษรศาสตร์ จาก ยิมนาส กลาซีค กังโดนาล แห่งเมืองโลซานน์ แล้วทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ โดยทรงเลือกศึกษาในแขนงวิชาวิศวกรรมศาสตร์

ในพุทธศักราช ๒๔๓๗ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๘ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๘ และได้โดยเสด็จพระราชดำเนิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นิวัติประเทศไทยเป็นครั้งแรก ในพุทธศักราช ๒๔๔๑ โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เป็นการชั่วคราว แล้วเสด็จกลับไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จนถึงพุทธศักราช ๒๔๔๘ จึงโดยเสด็จพระราชดำเนิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นิวัติประเทศไทยเป็นครั้งที่สอง ครั้นนี้ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง

ในวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๔๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จสวรรคตโดยกระทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงเสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ในวันเดียวกันนั้น แต่เนื่องจากยังทรงมีพระราชภารกิจด้านการศึกษา จึงต้องทรงอำลาประชาชนชาวไทย เสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๙ เพื่อทรงศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม ในครั้งนี้ทรงเลือกศึกษาวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์แทนวิชาวิศวกรรมศาสตร์ที่ทรงศึกษาอยู่เดิม

ระหว่างที่ประทับศึกษาอยู่ในต่างประเทศนั้น ทรงพบกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาในพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (พระนามเดิม หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาพระอิสริยยศขึ้นเป็นพระวรวงศ์เธอพระองค์

เจ้านักขัตตรมงคล เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๓ และในพุทธศักราช ๒๔๙๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น พระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามว่า พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ) และหม่อมหลวงบัว (สนธิวงศ์) กิติยากร ต่อมาทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในพุทธศักราช ๒๔๙๓ เสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนครประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ในเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ต่อมาในวันที่ ๒๔ เมษายน ปีเดียวกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม ซึ่งในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสนี้ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

ในวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เสด็จพระบรมนามาภิไธยตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร พร้อมทั้งพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม และในโอกาสนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินี

หลังจากเสร็จการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรักษาสุขภาพ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตามที่คณะแพทย์ได้ถวายคำแนะนำ และระหว่างที่ประทับรักษาพระองค์อยู่นั้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี มีพระประสูติกาลพระราชธิดาพระองค์แรก คือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี ซึ่งประสูติ ณ โรงพยาบาลมงซัวซีส์ เมืองโลซานน์ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๔

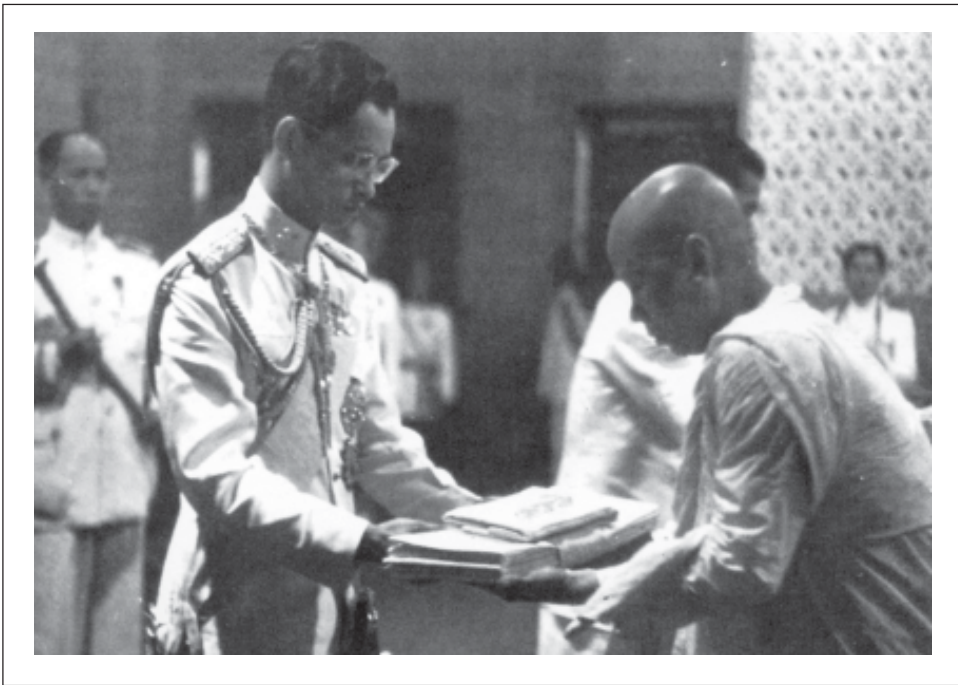
และเมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์แรกเจริญพระชันษาได้ ๗ เดือน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนคร ประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต จากนั้นทรงย้ายที่ประทับไปประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต และที่พระที่นั่งอัมพรสถานนี้เอง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี มีพระประสูติกาลพระราชโอรสและพระราชธิดาอีกสามพระองค์ คือ

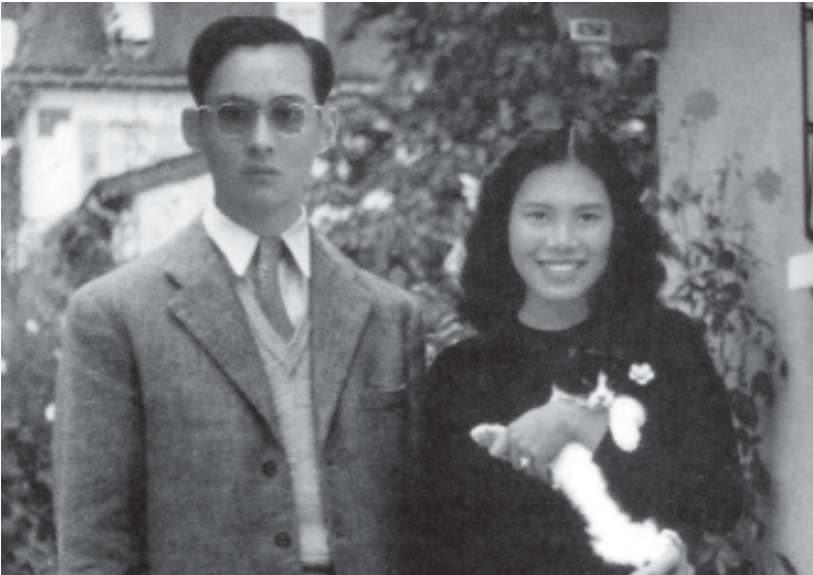
- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัชสิริมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๘
- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐

ในพุทธศักราช ๒๔๙๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชศรัทธาที่จะทรงผนวช ด้วยทรงพระราชดำริว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ที่ประชาชนของพระองค์เลื่อมใสกันอยู่เป็นจำนวนมาก ยิ่งทรงมีโอกาสคุ้นเคยกับหลักการและทางปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน ระหว่างที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ก็ทรงมีพระราชศรัทธายิ่งขึ้น เพราะได้ประจักษ์แก่พระราชหฤทัยว่า ธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประกอบด้วยเหตุผลและสัจธรรม แม้ผู้ใดจะวิจารณ์ด้วยหลักวิทยาศาสตร์ก็ไม่เสื่อมถอยในความนิยมเชื่อถือ ทั้งจักเป็นทางสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอริยเมตไตรยองค์ที่ ๕๕๕ หรือที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒนวรราชวรางกูร ทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ เสร็จการพระราชพิธีทรงผนวชแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ตลอดเวลา ๑๕ วันที่ทรงผนวชอยู่ และจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้อย่างเรียบร้อย เป็นที่พอพระราช-

เหตุนี้ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปีเดียวกันนั่นเอง และในพุทธศักราช ๒๕๐๐ ทรงย้ายที่ประทับจากพระที่นั่งอัมพรสถานพระราชวังดุสิต ไปประทับที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตจนถึงปัจจุบัน

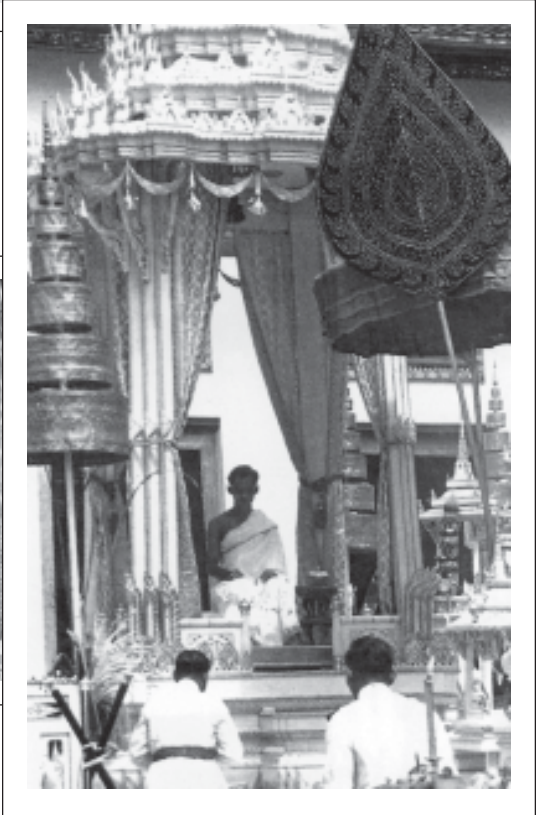
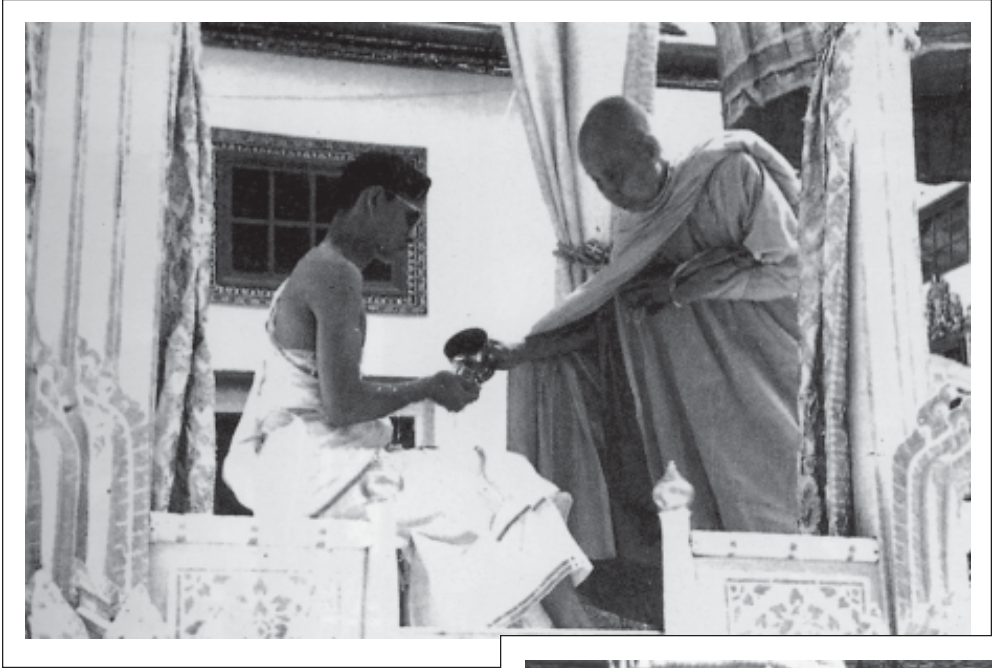

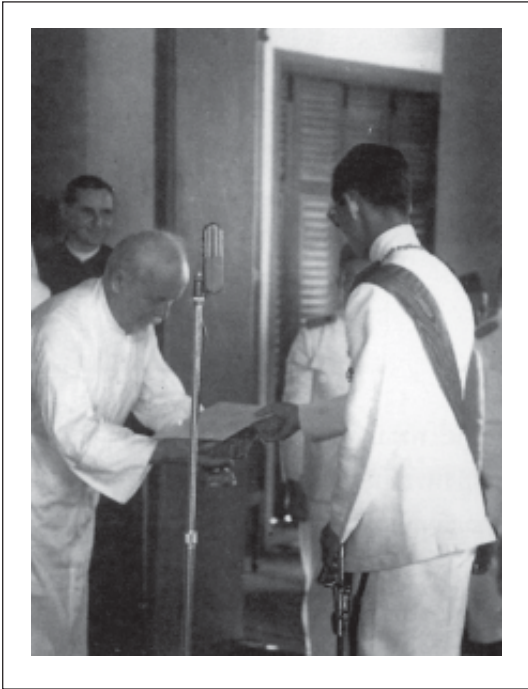
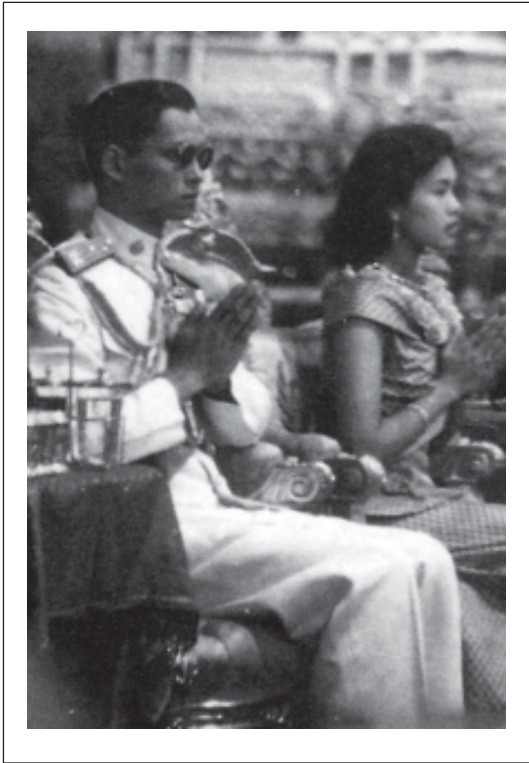

พระบรมราชาโชวาทและพระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

ที่เกี่ยวข้อง

“ ความดี ”

“...ความเจริญนั้น ต้องพร้อมด้วยเครื่องมือเครื่องใช้ประการหนึ่ง วิชาความรู้ประการหนึ่ง และจิตใจสูงประการหนึ่ง คือถ้าเราต้องการจะ ทะนุบำรุง ส่งเสริมกำลังของเราให้เข้มแข็ง เมื่อเรามีเงิน ก็จะไปจัดซื้อหา เครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ นานาชนิดที่มีคุณภาพดี มาเพิ่มพูนให้มากยิ่งขึ้น เพียงใด ก็ย่อมจะทำได้ หรือถ้าเราต้องการจะส่งเสริม สมรรถภาพใน ทางความรู้ วิทยาการใด ๆ ให้ทันเทียมกับอารยะประเทศ เราก็จัดส่ง คนของเรา ให้ออกไปศึกษาค้นคว้า และหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ วิทยาการแผนใหม่ ๆ ในต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงส่งเสริม สมรรถภาพของเรา ให้เจริญเทียมทันเขาได้ ซึ่งความเจริญดังกล่าวมา แล้วนี้ เราสามารถจะซื้อหาด้วยเงินได้ แต่ความเจริญทางจิตใจนั้น เราจะซื้อ ด้วยเงินเป็นจำนวนเท่าใด ๆ ไม่ได้ ความเจริญทางจิตใจนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งนัก เพราะเป็นหน้าที่ของแต่ละคน ที่จะต้องทำตัว ของตนเองให้ดี เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม...”

พระบรมราชาวาท

ในวันพิธีสวนสนาม และพระราชทานธงชัยประจำกอง

โรงเรียนตำรวจภูธร ภาค ๔

วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๖

“...บางท่านอาจท้วงว่า ทำดีก็มีได้อะไร บางคนที่ไม่ทำความดี กลับได้ความสบายก็มี ข้อนี้ถ้าดูแต่เพียงผิวเผิน การอาจเป็นจริงดังว่า แต่พึงเชื่อได้ละหรือว่าผู้ที่ทำความไม่ดีนั้น มีความสุขสบายจริง อย่างน้อยในเบื้องต้นแห่งหัวใจของเขาอาจไม่มีสุขเลย หากมีทุกข์ อยู่ก็ได้ และสุขที่เราเห็นว่าเขามีอยู่นั้นก็เพียงชั่วแฉ่นเท่านั้น...”

พระราชดำรัส
ในโอกาสขึ้นปี พุทธศักราช ๒๕๔๗
วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๖

“...ท่านมีหน้าที่อันสำคัญผูกพันอยู่ ที่จะต้องตอบแทนคุณของ
ทุกฝ่ายที่ได้อุปการะช่วยเหลือ การทดแทนคุณนั้นมีใช้สิ่งที่ยากนัก ถ้า
ท่านประพฤติตนดี มีสัมมาอาชีพจะเป็นหลักฐานเป็นที่เชิดชูวงศ์ตระกูล ก็เป็น
การได้ทดแทนคุณบิดามารดา ถ้าท่านหมั่นศึกษาค้นคว้าวิชาการให้มี
ความรู้ความสามารถเหมาะแก่กาลสมัย ก็เป็นการได้ทดแทนคุณครูบาอาจารย์
และในประการสุดท้าย ถ้าท่านตั้งใจทำงานทุกอย่างโดยถือประโยชน์
ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวแล้ว ก็เป็นการได้ทดแทนคุณประชาชน
คนไทยทุกคน...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๑

“...ผู้ที่เป็ยวชนที่จะต้องทำหน้าที่สำหรับรักษาบ้านเมืองต่อไป
เมื่อเป็นผู้ใหญ่ เมื่ออายุถึงขั้นที่จะเรียกว่าเป็นผู้ใหญ่ ได้เล่าเรียนมาแล้ว
เพื่อให้ปฏิบัติงานของชาติได้ต่อไป ก็ต้องเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติงานนั้น
ในเวลานี้ก็ต้องหาความรู้ใส่ตัว ฝึกฝนจิตใจ ฝึกฝนความคิดที่ดี
เพื่อให้เข้าใจ ให้มีความคิดพิจารณา ให้มีเหตุผลที่แน่นแฟ้น
มีเหตุผลที่จะใช้การได้ เพื่อแยกสิ่งที่ดีที่ควรทำจากสิ่งที่ไม่ดีที่ไม่ควรทำ
ฉะนั้น หน้าที่ของเยาวชนก็คือเรียนรู้ แล้วก็นอกจากเรียนรู้คือ
เมื่อเรียนแล้ว ก็เริ่มช่วยกันสร้างความมั่นคงแก่บ้านเมือง โดยใช้ความรู้
ที่ได้มาให้เป็นประโยชน์พัฒนาบ้านเมืองให้มั่นคง...”

พระบรมราชาโชวาท

พระราชทานแก่คณะเยาวชนจาก ๒๐ จังหวัด

ณ ศาลาณการิรมย์

วันอาทิตย์ที่ ๖ เมษายน ๒๕๑๒

“...ศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทราบกันอยู่แล้วว่าต้องมี และถึงว่าศาสนา มีความหมายได้หลายอย่าง ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นศาสนาที่มีชื่อหรือ ที่ต้องเคร่งครัดตามแนวทางการสั่งสอนอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นแต่ต้องมีแนวความคิดที่แน่นอน ที่ดี และไม่เบียดเบียน อย่างนี้ ก็ถือเป็น ศาสนาได้ทั้งนั้น ในเมืองไทยนี้ใครจะถือปฏิบัติตามศาสนาใดก็ได้ทั้งนั้น เคยชี้แจงอยู่เสมอว่าเมืองไทยนี้ที่อยู่ได้ก็เพราะไม่มีการกีดกันว่าคนไหน ศาสนาไหนคนไหนศาสนาไหน แต่ว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าทุกคนปฏิบัติศาสนกิจ ของตน ๆ ด้วยความมุ่งดีหวังดี ตั้งใจที่จะให้เกิดประโยชน์ตนและ ประโยชน์ส่วนรวม ศาสนาทุกศาสนาจึงใช้ได้ทั้งนั้น ขอแต่เพียงอย่าให้ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้แทนองค์การศาสนาและผู้แทนสถาบันการศึกษาต่างๆ

ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในการเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลามหาภิรมย์

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๒

“...ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้
คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุข
เรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี
ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้
ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ ๖
ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสครีราชา จังหวัดชลบุรี
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

“...ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจไม่กระทำสิ่งใด ๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม เราต้องฝืนต้องต้านความคิดและความประพฤติทุกอย่างที่รู้สึกว่าขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนี้ให้ได้จริง ๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้น ๆ ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป และจะช่วยให้พื้นดินดีขึ้นได้เป็นลำดับ...”

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธภิกษุสมาคมทั่วประเทศ

ครั้งที่ ๑๒ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันเสาร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๓

“...การทำสิ่งที่ดีงามนั้นไม่ใช่ของที่พื้นสมัยหรือที่นำกระดาษอายุ
หากเป็นของที่ทุกคนทำได้ไม่ยาก และให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า
เพราะความดีนั้นทรงค่าและทรงผลดีอยู่ตลอดกาลมิได้เปลี่ยนแปลง
มีแต่ค่านิยมในความดีเท่านั้น ที่เปลี่ยนแปลงไป...”

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคม-

ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๓

ที่วิทยาลัยครูนครปฐม จังหวัดนครปฐม

วันศุกร์ที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๑๖

“...การสร้างสรรค์ตนเอง การสร้างบ้านเมืองก็ตาม มิใช่ว่าสร้างในวันเดียว ต้องใช้เวลา ต้องใช้ความเพียร ต้องใช้ความอดทนเสียสละ แต่สำคัญที่สุดคือความอดทน คือไม่ย่อท้อ ไม่ย่อท้อในสิ่งที่ตั้งใจ สิ่งที่ตั้งใจนั้นทำมันน่าเบื่อ บางทีเหมือนว่าไม่ได้ผล ไม่ดัง คือคุณมันครีทำดีนี้ แต่ขอรับรองว่าการทำให้ดีไม่ว่าใครต้องมีความอดทน เวลาข้างหน้าจะเห็นผลแน่นอนในความอดทนของตน ในความเพียรของตน ต้องถือว่าวันนี้เราทำ ยังไม่ได้ผล อย่าไปท้อบอกว่าวันนี้เราทำแล้วก็ได้ผล พรุ่งนี้เราจะต้องทำอีก วันนี้เราทำ พรุ่งนี้เราก็ทำ อาทิตย์หน้าเราก็ทำ เดือนหน้าเราก็ทำ ผลอาจได้ปีหน้า หรืออีกสองปีหรือสามปีข้างหน้า แต่ว่าถ้าสมมติว่าวันนี้เราทำแล้วบอกว่าไม่มีประโยชน์ เพราะว่าพรุ่งนี้ไม่ได้ผล เลิกเสีย พรุ่งนี้ไม่ได้ผลแน่ เป็นสิ่งที่แน่นอน แต่ว่าพรุ่งนี้เราจะอยู่หรือไม่อยู่ก็ไม่ทราบก็เชื่อว่าอยู่ แต่ว่าปีหน้าเราจะอยู่หรือไม่ถ้าเราหยุดทำสิ่งที่ดี ฉะนั้นความไม่ย่อท้อ ความเพียร ความเพียรนี้หมายความว่า ไม่ใช่ความเพียรในการทำงานเท่านั้นเอง หมายถึงความเพียรที่จะข่มใจตัวเองด้วยความกล้าหาญที่จะข่มใจตัวเองให้อดทน ไม่ใช่อดทนแล้วก็เหมือนกับใครทำก็ทำไป เราทนเอาไว้ เท่ากับคนอื่นเขาเอาเปรียบเรา ไม่ใช่อดทนที่จะยังไม่เห็นผล อดทนที่จะทราบว่า สิ่งใดที่เราทำต้องใช้เวลา ถ้าเราอดทน หรือถ้าพูดตามธรรมดาว่า “เหนียว” ไว้ อดทนในความดี ทำให้ดี เหนียวไว้ในความดีแล้ว ภายภาคหน้าได้ผลแน่...”

กระแสพระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์ ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันเสาร์ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๖

“...จิตใจและความประพฤติที่สะอาดและมีระเบียบ เป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ทั้งจิตใจทั้งความประพฤติดังนั้นไซ้จะเกิดมีขึ้นเองได้ หากแต่จำต้องฝึกหัดอบรมและสนับสนุนส่งเสริมกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอ นับตั้งแต่บุคคลเกิด ดังที่มนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใดได้เฝ้าพยายามกระทำสืบต่อกันมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรักษาตัวและมีความสุขความสำเร็จในการครองชีวิต ทั้งให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความผาสุกสงบ ดังนั้น ถึงแม้เราจะอยู่ในท่ามกลางความเจริญรุดหน้าแห่งยุคปัจจุบันอย่างไร เราก็ทอดทิ้งการศึกษาทางด้านจิตใจและศีลธรรมจรรยาไปไม่ได้ ตรงข้าม เราควรเอาใจใส่สั่งสอนกันให้หนักแน่นทั่วถึงยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความคิดความเข้าใจถูกต้องสอดคล้องกับสภาพการณ์แวดล้อมทั้งหลายที่วิวัฒนาการไปไม่หยุดยั้ง...”

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดสัมมนา

**เรื่อง “การพัฒนาสังคมในด้านศีลธรรมและจิตใจ”
ซึ่งสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยจัดให้มีขึ้น**

ณ โรงแรมนารายณ์ กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๖

“...คำที่ชอบมากในพระพุทธศาสนาคือ “วิริยะ” วิริยะนี้ออกมา
ในรูปภาษาพูดธรรมดา ก็หมายถึงความอดุสาหะ เพราะเขาใช้คำ
วิริยะอดุสาหะ คนนั้นมีความวิริยะมาก หมายความว่า มีความอดุสาหะ
มาก มีความขยัน มีความอดทนมาก แต่วิริยะกลายมาเป็นคนที่ม
ีริยะเป็นคนที่กล้า อย่างเช่นคำว่าวีรบุรุษ วีรชน คนที่กล้าวิริยะนี้ ความ
อดุสาหะหรือความกล้า ก็เป็นคำที่สำคัญ ต้องกล้าที่เผชิญตัวเอง เมื่อ
กล้าเผชิญตัวเอง กล้าที่จะลบล้างความขี้เกียจ เกียจคร้านในตัว
หันมาพยายามอดุสาหะก็ได้เป็นวิริยะอดุสาหะ วิริยะในทางที่กล้าที่จะค้น
ตัวเองในความคิดพิเรนทร์ ก็เป็นคนที่มีเหตุผล เป็นคนที่ละอคติต่าง ๆ
ก็หมายความว่า เป็นคนที่คิดดีที่ฉลาด วิริยะในทางที่ไม่ยอมแพ้แต่ความ
เจ็บปวด ความกลัว จะมาคุกคามก็ทำสิ่งที่ถูกต้อง ก็เป็นคนกล้า ถึง
ชอบคำว่าวิริยะ...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่พระครูวิบูลสารธรรม เจ้าอาวาสวัดคลอง ๑๘ และคณะเฝ้า ฯ

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๘

“...ถ้าทุกคนยึดมั่นในความดี ถ้าทุกคนยึดมั่นเราต้องช่วยกัน และต้องพยายามที่จะปฏิบัติงานของตน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความตั้งใจดี ด้วยความเอาใจใส่ดีในหน้าที่ของตน เชื่อได้ว่าส่วนรวม จะอยู่ได้อย่างมั่นคงและถาวรแน่...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะกรรมการสร้างศาลหลักเมืองสมุทรสงคราม

ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ ถวายยอดเสาหลักเมือง

เพื่อทรงพระสุหร่าย และทรงเจิม

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๔

“...ความสุขความเจริญที่แท้จริงอันควรหวังนั้น เกิดขึ้นได้จากการ
กระทำและความประพฤติที่เป็นธรรม มีลักษณะสร้างสรรค์ คืออำนวยความสะดวก
ผลที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัว แก่ผู้อื่น ตลอดถึงประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย...”

พระบรมราชาบาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร และอนุปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันเสาร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๔

“...คนอาจเห็นว่าศาสนาอย่างที่เรานับถือเป็นวิธีที่ศรี ดูจะไม่เกิดประโยชน์ในทางวัตถุใด ๆ มีแต่ไปนั่งสวดมนต์หรือไปฟังเทศน์ แต่ความจริงการน้อมรำลึกถึงสิ่งที่ตั้งงามเป็นนิจนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เรามีกำลังมาก เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากจริง ๆ พวกท่านทุกคนก็คงพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วว่า คิดถึงของดี คิดถึงสิ่งที่ดีที่งาม คิดถึงความจริงนั้น มีประโยชน์หลายอย่าง ประโยชน์อันแรกก็คือทำให้จิตใจผ่องใส เราก็อสบายใจ เกิดความสบายตั้งแต่แรก ต่อไป เมื่อเรายึดถือจริง ๆ จัง ๆ เราก็ต้องใช้ความมีสมาธิ และต้องใจความตั้งใจ ใช้ความตั้งใจนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะว่าทำให้เราเสริมสร้างปัญญาของเราหรือกำลังของเราที่จะคิดขึ้นมาได้ เราก็คิด แล้วพุ่งถึงความจริง ความดี ความงาม อะไรเป็นอะไร เมื่อไปถึงเหตุก็ได้ประโยชน์อีกต่อไป คือระลึกถึงว่า เราทำอะไรอย่างหนึ่ง แล้วก็ต้องเกิดผลอะไรอย่างหนึ่ง ถ้าเราทำอะไรดี ผลนั้นย่อมไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการได้ ถ้าเราทำไม่ดี เรารู้ว่าไม่ดีผลจะออกมาดีได้ ยังไง ไม่ได้ แต่โดยมากใครบอกว่าทำดีแล้วก็ได้ดี...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะชาวพุทธแขวงห้วยขวางเขตพญาไท

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔

“...ประเทศไทยนี้ทำไม่อยู่ได้ ก็เพราะพวกเราทุกคน ถ้าเราสร้าง
ความดี คือทำปฏิบัติในสิ่งที่บริสุทธิ์ใจ ที่สุจริต ที่ตั้งใจดีมันอาจมีผิด
พลาดบ้าง แต่ไม่ได้ตั้งใจผิดพลาด ตั้งใจทำดี ก็เป็นการสร้างกำลัง
ของบ้านเมือง ทำให้เป็นเหมือนฉนวนป้องกันโรค ซึ่งถ้าเราฉนวนป้องกัน
โรควันนี้ พຼຽນนี้ไม่ใช่ไม่ได้ผล หมอกก็ทราบดี ถ้าเราฉนวน ต้องได้
ครบโดสถึงจะป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้ การป้องกันให้ครบโดส เราต้อง
ทำในสิ่งที่ดีที่ชอบตลอดไปเป็นเวลานานอาจน่าเบื่อ แต่แม้กระนั้นอย่าเพิ่ง
ท้อใจ แม้กระนั้น บางทีเราทำตลอดชีวิตแล้ว ก็ยังไม่พอ แต่ทำไม่
เมืองไทยอยู่ได้ ก็เพราะว่าบรรพบุรุษของเราทำมาเป็นแรมปีเป็นร้อย ๆ ปี
ทำมาด้วยความสุจริตใจ ในสิ่งที่เรารู้ในประวัติศาสตร์ว่านักรบไทยได้
ป้องกันประเทศให้อยู่ นักปกครองไทยได้ป้องกันความเป็นอยู่ของเมืองไทย
ให้อยู่ได้ตกทอดมาถึงเรานั้นนะ ท่านได้ทำมาด้วยความตั้งใจให้เป็น
มรดก แต่ก็เป็นในคำที่ถูกต้อง คือเป็นบารมี ได้สร้างบารมีมาตั้งแต่
โบราณกาลมา สละสมมาเรื่อย ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เมืองไทยถึงอยู่...”

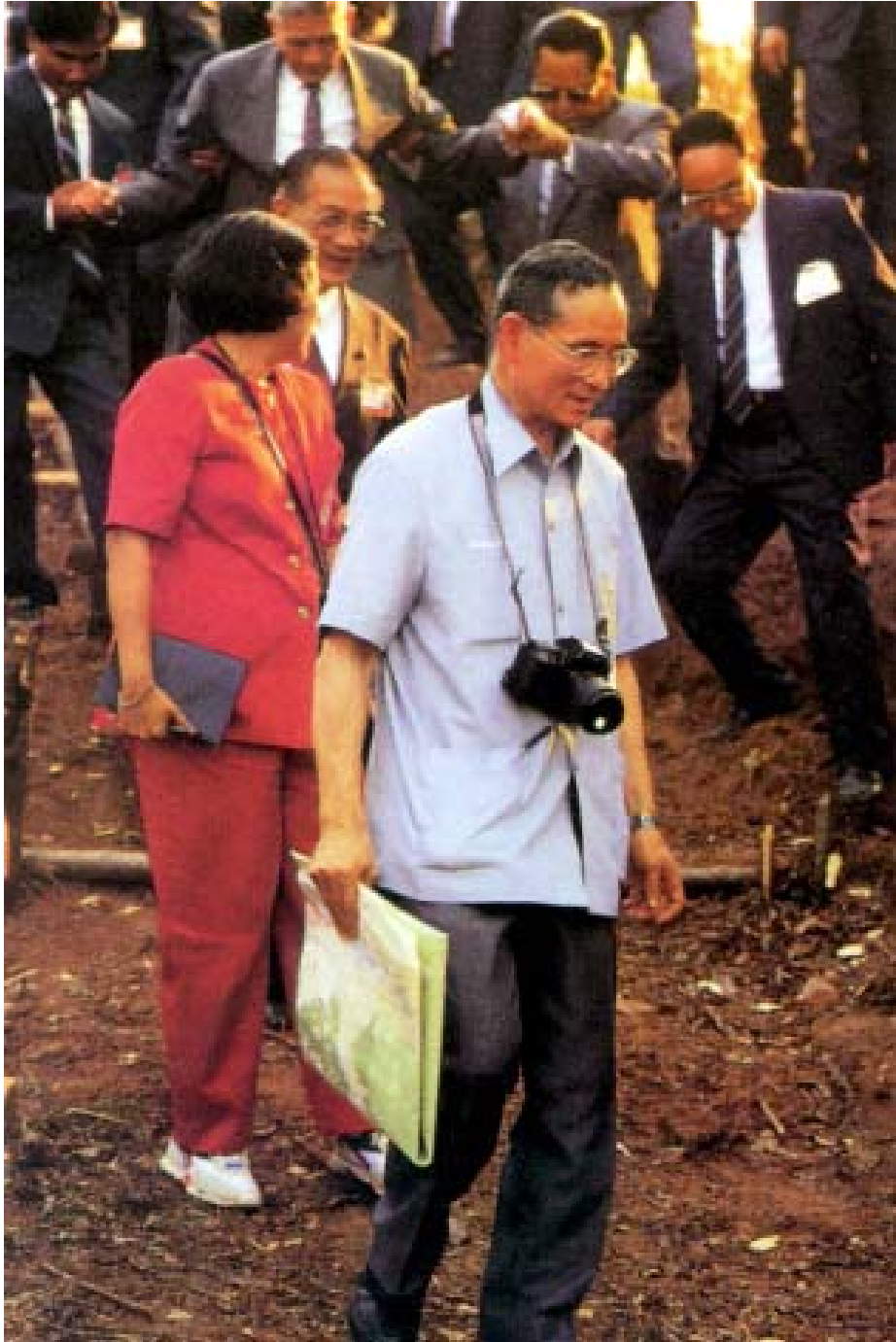
พระราชดำรัส

**พระราชทานแก่นักศึกษา พ่อค้า ประชาชน มูลนิธิ องค์กรต่าง ๆ
ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา**

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๔

ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๔

“...ความดีคือปฏิบัติอะไรที่สุจริตไม่คดโกง ปฏิบัติอะไรที่ไม่มี
โลก ไม่มีใครโกรธก็เป็นความดี คำว่าไม่มีใครในโลก ไม่มีใครหลง
ก็ไม่ได้หมายความว่า ไม่ทำมาหากินอย่างสุจริต การทำมาหากินตาม
หน้าที่เมื่อเกิดขึ้นมาก็ต้องทำมาหากิน เลี้ยงชีพ พอมีครอบครัวก็ต้องเลี้ยง
ดูให้ดีให้อยู่ไม่เป็นภาระต่อสังคม เป็นความดีแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า
เป็นความดี ความต้องการในสิ่งที่จำเป็น ก็ต้องปฏิบัติต้องทำมาหาเลี้ยง
ชีพให้เหมาะสม แต่ทำอย่างสุจริต คือไม่ไปโกง ไม่ไปเอาเปรียบเขา
อย่างผิดกฎหมาย และผิดศีลธรรม อันนี้ก็เป็นความดี...”

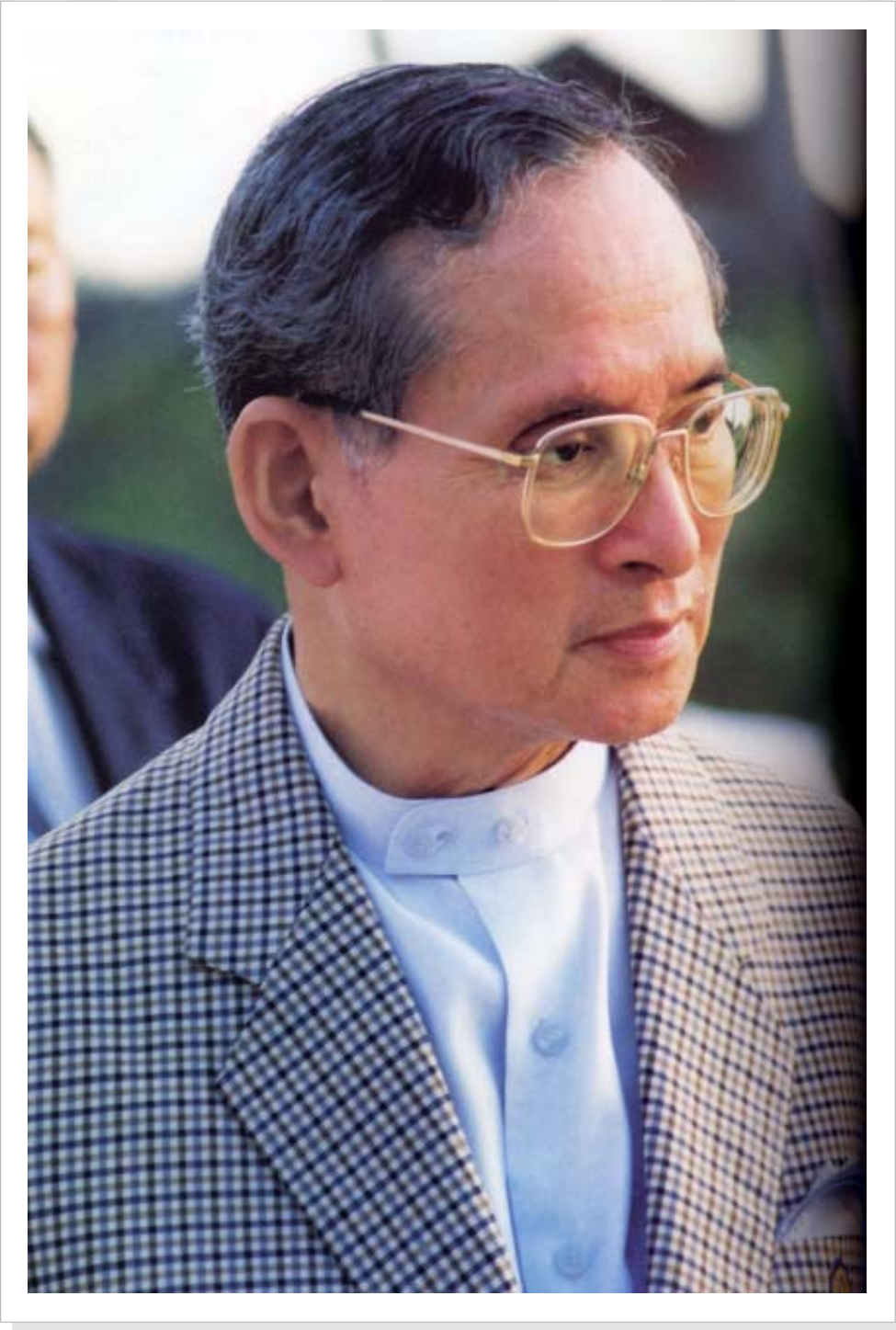
พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะชาวพุทธแขวงห้วยขวาง เขตพญาไท กรุงเทพฯ

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๙

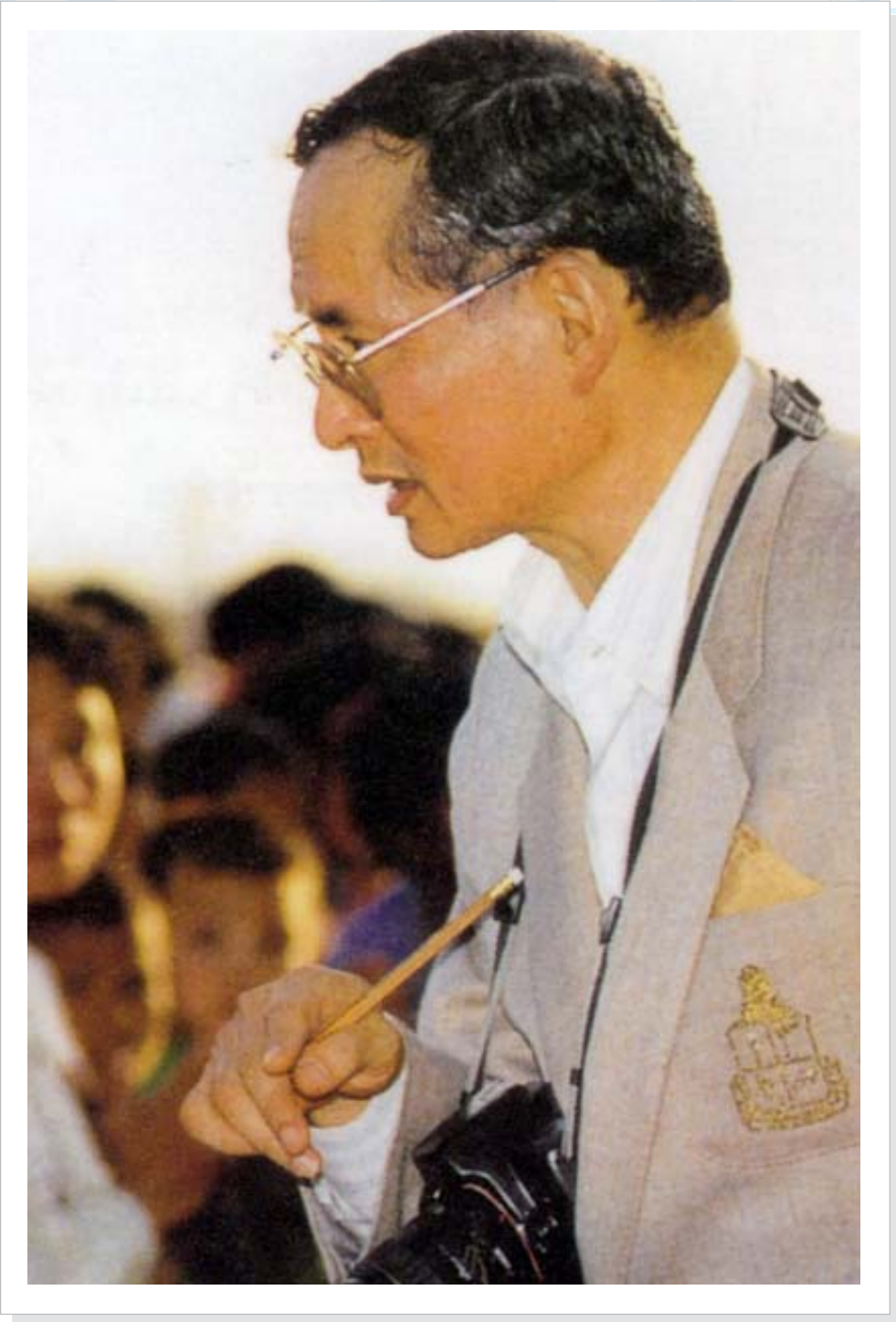

“...กายที่มีสุขภาพดีก็หมายความว่ากายที่แข็งแรง ที่เดินได้ ยืนได้ นั่งได้มีกำลัง มีทุกอย่าง รวมทั้งมีความคิดที่ดี ถ้ามีสุขภาพจิตที่ดีก็มีกำลัง เป็นกำลังที่จะแผ่ความเมตตาให้แก่คนอื่น มีกำลังที่จะคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ที่จะทำให้มีความเจริญรุ่งเรืองแก่ตัวและความเจริญรุ่งเรืองในสังคม...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะจิตแพทย์ นักวิชาการสุขภาพจิต อาจารย์จากมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่างๆ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ วันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

“...ความรู้สึกระลึกได้ว่าอะไรเป็นอะไร หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “สติ” นั้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลหยุดคิดพิจารณา ก่อนที่จะทำ จะพูด และแม้แต่จะคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าสิ่งนั้นดีหรือชั่ว มีคุณมีประโยชน์หรือเสียหาย ควรกระทำหรือควรงดเว้นอย่างไร เมื่อยังคิด ได้ ก็จะช่วยทำให้พิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างอย่างละเอียดประณีต และสามารถ กลับนกรองเอาสิ่งที่ไม่เป็นสาระไม่เป็นประโยชน์ออกได้หมด คงเหลือแต่เนื้อแท้ที่ถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งเป็นของควรคิดควรพูดควรทำแท้ ๆ...”

พระบรมราชาวาท

พระราชทานแก่สามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์

เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสามัญประจำปี

ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๐

“...การศึกษาทั้งด้านวิชาการ ทั้งด้านศาสนา เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้บุคคลช่วยตัวเองได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความรู้ทางวิชาการ มีธรรมะในศาสนาเป็นหลักทางความประพฤติและจิตใจ ให้เป็นคนที่สุจริตยุติธรรม และขยันขันแข็งด้วยแล้ว ย่อมสามารถประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมั่นคง และสวัสดิ และผู้ที่ตั้งตัวได้มั่นคงเช่นนี้ ย่อมจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตัวและครอบครัวได้ยิ่งขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังสามารถเผื่อแผ่ความดีความเจริญของตัว ให้เป็นประโยชน์ถึงส่วนรวมได้อีกด้วย...”

พระบรมราชาบาท

ในโอกาสที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภาคใต้ ๑๓ จังหวัด

เฝ้าฯ รับพระราชทานเข็มพระปรมาภิไธย

และกระทรวงศึกษาธิการนำคณะครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

เขตศึกษา ๒ จังหวัดยะลา เฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัล

ณ สนามโรงพิธีช้างเผือก จังหวัดยะลา

วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๐

“...การที่จะร่วมมือกันทำให้งานราบรื่น สำเร็จ และดำเนิน
ก้าวหน้าต่อเนื่องกันไปได้นั้น นักปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีวินัยสำหรับ
ใช้กับตนเอง คือ ต้องไม่ประมาทปัญญา ต้องรักษาความจริงใจ
ต้องสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ต่ำทรามอ่อนแอ และต้องทราบตระหนักในความ
สำรวม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่จะช่วยให้งานเป็นงาน และ
ให้ชีวิตมันคงเป็นสุข...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ สวนอัมพร

วันพุธที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๑

“...ผู้ใหญ่เรามักพากันละทิ้งวิธีการเก่า ๆ ในการอบรมฝึกฝน คุณธรรมและความสุภาพเรียบร้อยในกายวาจาใจของเยาวชน โดยมีได้หาวิธีการที่เหมาะสมมาทดแทนให้เพียงพอ ทั้งนี้เห็นจะเป็นเพราะโดยมากเราไม่ค่อยจะคิดถึงเรื่องนี้นัก ด้วยเหตุที่มัวสนใจและตื่นตื้นกับวิชาการอย่างใหม่กันหมดประการหนึ่ง และด้วยเหตุที่ผลเสียหาย มิได้เกิดขึ้นฉับพลันทันที หากแต่ค่อย ๆ เกิดขึ้นทีละเล็กละน้อย อีกประการหนึ่งจึงปล่อยกันมาเรื่อย ๆ จนบัดนี้ผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้กลายเป็นปัญหาที่เกือบจะแก้กันไม่ตก ตามที่ท่านเห็นกับตาและทราบแก่ใจอยู่แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องพูดให้ยาวความไป ความจริงเยาวชนที่มีพื้นฐานจิตใจดีอยู่แล้ว และปรารถนาจะทำตัวให้ดีให้เป็นประโยชน์นั้น มีอยู่เป็นอันมาก แต่การทำความคิด โดยลำพังตนเองเป็นของยาก จำเป็นต้องอาศัยหลักเกณฑ์และแบบฉบับที่ดีอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยว จึงจะกระทำได้โดยถูกต้องเหมาะสมและไม่เปลืองเวลา พูดง่าย ๆ ก็คือต้องอาศัยผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งหรือเป็นผู้นำนั่นเอง ผู้ใหญ่จึงต้องถือเป็นหน้าที่และความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือเขา...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ

ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี

ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา

วันพฤหัสบดีที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๒๑

“...การทำควมดีนั้น สำคัญที่สุดอยู่ที่ตัวเอง ผู้อื่นไม่สำคัญ และไม่มีควมจำเป็นอันใดที่จะต้องเป็นห่วงหรือต้องรอคอยเขาด้วย เมื่อได้ลงมือลงแรงกระทำแล้ว ถึงแม้จะมีใครร่วมมือด้วยหรือไม่ก็ตาม ผลดีที่ทำจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน และยิ่งทำมากเข้า นานเข้า ยิ่งยืนเข้า ผลดีก็ยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้น และแผ่ขยายกว้างออกไปทุกที คนที่ไม่เคยทำดี เพราะเขาไม่เคยเห็นผล ก็จะได้เห็น และหันเข้ามาตามอย่าง...”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันศุกร์ที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๑

“...งานของครูนั่นเป็นงานพิเศษ ที่จะหวังผลตอบแทนเหมือนงานอื่น ๆ ได้โดยยาก ผลตอบแทนที่สำคัญย่อมเป็นผลทางใจ ได้แก่ความปีติชุ่มชื่นใจ ที่ได้ฝึกสอนคนให้ได้ดีมีความเจริญประการหนึ่ง กับได้ผูกพันจิตใจคนเป็นพันเป็นหมื่นไว้ได้อย่างแน่นแฟ้นอีกประการหนึ่ง ผลตอบแทนเช่นนี้ เมื่อมองดูให้ลึกซึ้งแล้ว ย่อมจะเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และประเสริฐกว่ายศศักดิ์ อำนาจ และประโยชน์ทางวัตถุอื่น ๆ มากมายนัก ครูจึงไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องแสวงหาความพอใจในประโยชน์อื่นทางวัตถุจนเกินจำเป็น เพราะถ้าหากหันไปหาประโยชน์ทางวัตถุกันแล้ว ก็จะทำหน้าที่ครูได้ไม่เต็มที่ ลองคิดดูว่าถ้าครูไม่ห่วงประโยชน์ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ และห่วงรายได้กันมาก ๆ เข้าแล้ว จะเอาจิตใจที่โชนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญของเด็ก ความห่วงในสิ่งเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ บั่นทอนทำลายความเป็นครูไปจนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรที่เหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจ หรือผูกใจใครไว้ได้ ความเป็นครูก็จะไม่มีค่าเหลืออยู่ให้เป็นที่เคารพบูชาอีกต่อไป...”

พระราชดำรัส

**พระราชทานแก่ครูอาวุโส ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน
เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ และเงินช่วยเหลือของมูลนิธิช่วยครูอาวุโส**

ในพระบรมราชูปถัมภ์

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันเสาร์ที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๑

“...ในการปฏิบัติทั้งปวง ทั้งงานที่เป็นภาระทางโลก ทั้งงานที่เป็นการค้นหาความจริงในทางธรรม ถ้าบุคคลละมัดระวังตั้งใจปฏิบัติให้เป็นกลาง โดยใช้กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความเพียรให้พอเหมาะกับงาน และกระทำโดยถูกต้องเที่ยงตรงพร้อมด้วยสติสัมปชัญญะไม่ให้เจือปนด้วยอคติทั้งสามประการแล้ว บุคคลก็จะได้รับแต่ผลสำเร็จอันเลิศ ซึ่งประกอบด้วยความสงบ สะอาด และสว่าง. ที่ว่าสว่างนั้น คือมีปัญญารู้เหตุรู้ผล รู้ผิดชอบชั่วดีโดยกระจ่างชัด เพราะมีใจเป็นอิสระพ้นอำนาจครอบงำของอคติ. ที่ว่าสะอาดนั้น คือไม่มีความทุจริตทั้งในกายวาจาใจมาเกื้อกักแล้ว เพราะเห็นจริงชัดในกุศลและอกุศล. ที่ว่าสงบนั้น คือเมื่อไม่ประพฤติทุจริตใดๆ ทางแล้ว ความเดือดร้อนวุ่นวาย จากบาปทุจริตก็ไม่เข้ามาแผ้วพาล. คนที่ประพฤติปฏิบัติตนปฏิบัติงานเป็นสายกลาง จึงประสบความสุขความร่มเย็นแต่ฝ่ายเดียว...”

พระราชดำรัส

เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร

ครั้งที่ ๒๖ ที่จังหวัดนครพนม

ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๑

“...การที่คนมีจิตใจกุศล จิตใจที่จะแสวงหาความดี ทำบุญ
ทำทานนั้น เป็นขั้นที่สำคัญมากในการหาความสุข แต่จะบรรลุผลเร็ว
หรือช้าก็แล้วแต่จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิวัดวชิรธรรมสาริต ฝ้ายคฤหัสถ์

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“...ความสุจริตก็คือ ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
ที่ดี จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วยอะไร ความสุจริตและความมุ่งมั่น
ในประโยชน์นั้น จะเกิดขึ้นยั่งยืนอยู่ได้ด้วยสติ กับ ปัญญา สติ คือ
ความระลึกู้ ปัญญานั้น ตามภาษาที่ใช้กัน มีความหมายหลายอย่าง
เช่น “เจ้าปัญญา” แปลว่าฉลาดหลักแหลมมีเล่ห์เหลี่ยม “ทาสปัญญา”
แปลว่าโง่ ทราม “จนปัญญา” แปลว่า หหมดทางคิด “ไม่มีปัญญา”
แปลว่า ไม่มีความสามารถก็ได้ ไม่มีความรู้ความคิดก็ได้ ไม่มีทาง
ไม่มีโอกาสก็ได้ ไม่มีทรัพยากรก็ได้ ในที่นี้ จึงต้องจำกัดความหมายลงไปว่า
ปัญญา คือ “ความรู้ชัด” ที่เกิดขึ้นจากความฉลาดสามารถคิดพิจารณา
อย่างถูกต้องแยกแยะตามเหตุตามผล และการที่ว่า “ความสุจริตและ
ความมุ่งมั่นจะบังเกิดยั่งยืนอยู่ได้เพราะสติกับปัญญา” นั้น หมายความว่า
เมื่อบุคคลมีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และการ
สร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเป็นความนิยม
เชื่อมั่น และพึงใจในความดี สิ่งดี และการกระทำดี แล้วความมั่นใจ
พึงใจนั้นก็อุดหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งความมุ่งมั่นที่จะทำดี
ให้คงอยู่ได้ตลอดไปไม่เสื่อมถอย...”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันศุกร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“...ความซื่อสัตย์สุจริตนั้นขอวิเคราะห์ศัพท์ว่าความตรงไปตรงมา ต่อสิ่งทั้งหมดน้อยใหญ่ ส่วนงานของราชการ ส่วนงานของตัวเองเป็นส่วนตัว ทั้งหมดคือความซื่อสัตย์สุจริต และคำว่าสุจริตนี้ก็มาจากคำว่า การท่องเที่ยวของจิตในทางที่ดี หรือคิดให้ดี คิดให้สุจริต ทั้งฉลาดด้วย ทั้งไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือการงานของตัวเอง ทั้งไม่เบียดเบียนส่วนรวมด้วย จึงจะเป็นผู้สุจริต...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชา อาจารย์ และนายทหารนักเรียน

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๕๗

ซึ่งเดินทางมาศึกษาภูมิประเทศต่างๆ ไป ทางภาคใต้

ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชนิเวศน์

วันอังคารที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๒

“...ความรู้ที่สะสมเอาไว้ในตัวเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นเสมือนประทีปสำหรับนำทางเราไปในการปฏิบัติตนในชีวิต จะเป็นการศึกษาต่อก็ตาม หรือจะเป็นการไปประกอบอาชีพการงานก็ตาม ความรู้นั้นจะเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความเจริญ ความรู้ทางวิชาการก็จะสามารถให้ประกอบอาชีพการงานที่มีประสิทธิภาพ เท่ากับเป็นสิ่งที่จะเลี้ยงตัวเลี้ยงกายเรา ความรู้ในทางการประพาดิที่ดี จิตใจที่เข้มแข็ง ที่ซื่อสัตย์สุจริตนั้น จะนำเราไปได้ทุกแห่ง เพราะเหตุว่าผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ผู้มีความขยันหมั่นเพียร ผู้มีความตั้งใจที่แน่วแน่มั่น ไม่มีทางที่จะล้มจม เพราะว่าเมื่อเราจะต้องได้รับการช่วยเหลือ ผู้ที่เห็นบุคคลที่มีความประพาดิดีก็จะเข้าช่วยอุปการะต่อไป แม้ตัวเองก็จะอุปการะตัวเองได้ เพราะจะเห็นแจ้งสิ่งที่ควรทำไม่ล้าไปในทางที่ไม่ถูก อันนี้ก็เป็นความหมายของการศึกษา...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะครู และนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา

ณ ห้องประชุมโรงเรียนจิตรลดา

วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๒๓

“...ความรู้หรือความสามารถความดีทั้งหลายเราต้องสะสม และเพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ ถึงจะสามารถที่จะมีชีวิตดำรงอยู่ได้ ถ้าขาดอาหารเราก็ผอมลง หิว เป็นทุกข์ ถ้าทำดีทำสิ่งที่สุจริต ด้วยความสามารถด้วยความอดทน พากเพียร เราอาจจะไม่ผอมโซ เพราะว่าคนที่ทำบุญทำดีนั้น งานในชีวิตมันง่ายขึ้น คนที่กินบุญเก่ากลับไม่มีความสามารถที่จะทำมาหากิน ในที่สุดถ้ามีบุญมากแล้วกินบุญก็ยังมี สะสมเอาไว้ แต่ว่าวันหนึ่งก็หมด...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะครู และนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา

ณ ห้องประชุมโรงเรียนจิตรลดา

วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๒๓

“...การทำคามดีนั้น จำเป็นที่เราจะต้องทำร่วมกันและ
พร้อม ๆ กัน เพราะเมื่อร่วมกันทำโดยประสานสอดคล้องและสนับสนุนกัน
ให้ครบถ้วนแล้ว สิ่งที่ดีงามก็จะบังเกิดขึ้น ถ้าต่างคนต่างทำ ก็ยาก
ที่จะสำเร็จผล ช้ำร้าย ถ้าต่างคนต่างหลีกเลี่ยง หรือปล่อยปละละเว้น
ไม่ทำความดี ก็เท่ากับร่วมกันทำความไม่ดี ซึ่งจะนำพาส่วนรวมไปสู่
ความเสื่อมและความสูญสลายอย่างแน่นอน...”

พระบรมราชาโชวาท

**ในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้ที่ร้อยตำรวจตรี
ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด**

จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๒

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๒๓

“...ครูที่แท้นั้นเป็นผู้ทำแต่ความดี คือต้องหมั่นขยันและอดสาหะ
พากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้นและ
อดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติปฏิบัติของตน
ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ตั้งงาม ต้องปลื้มตักปลื้มใจจากความสะอาดสบาย
และความสนุกรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้
มั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี
ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญา
ให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งด้านวิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี ๒๕๒๒

วันอังคารที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๓

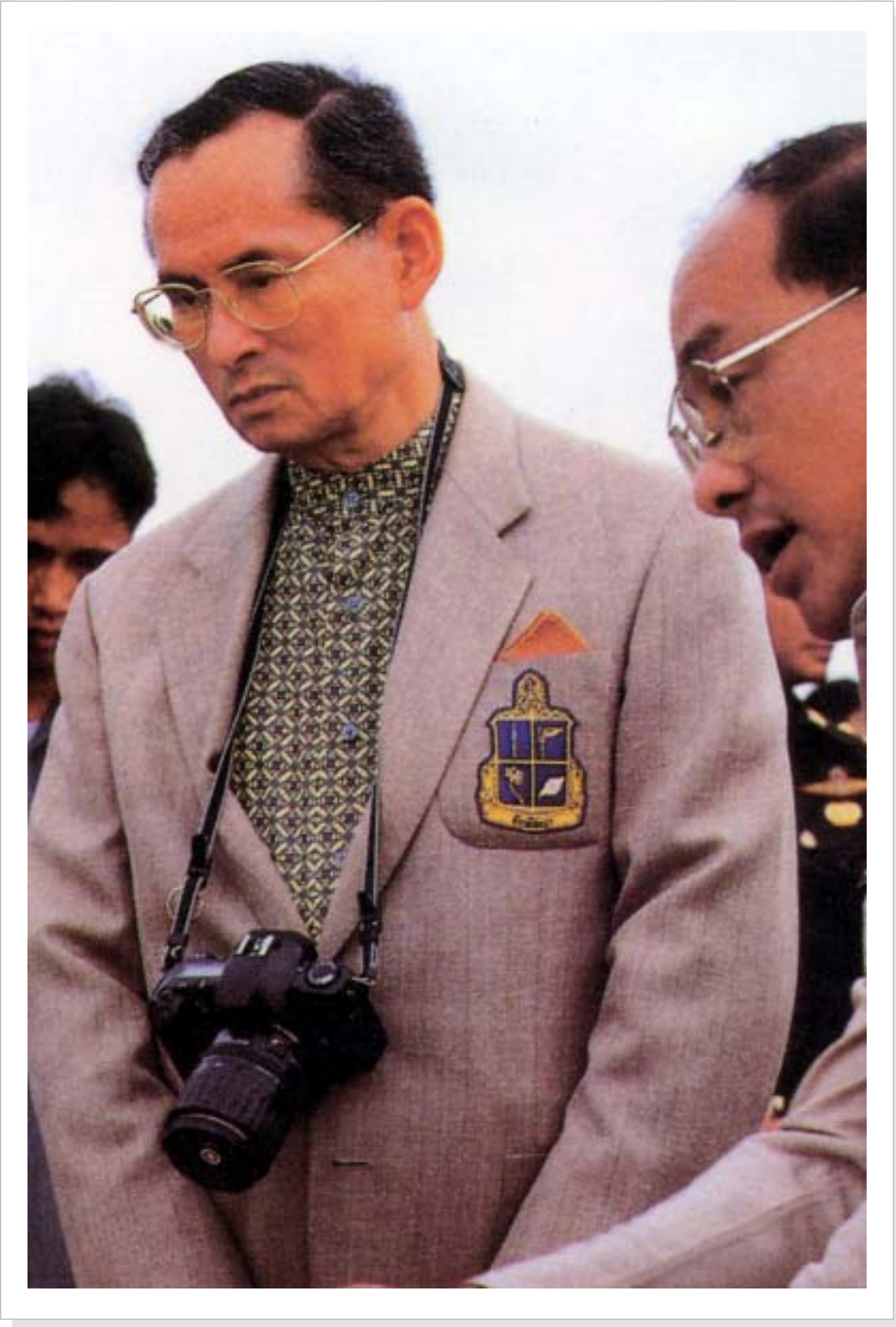
“...รากฐานที่นับว่าสำคัญ คือรากฐานทางจิตใจ อันได้แก่ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมอย่างหนึ่ง ในความมุ่งมั่นที่จะประกอบ กิจการงานให้ดีขึ้นสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง เหตุใดจึงต้องมีความสุจริตและ ความมุ่งมั่น ก็เพราะความสุจริตนั้นย่อมกีดกันบุคคลออกจากความชั่วและความเสื่อมเสียทั้งหมดได้ จึงช่วยให้บุคคลมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถ แต่ในทางที่ถูกที่เจริญแต่เพียงทางเดียว ส่วนความมุ่งมั่นในการทำงานนั้น ถ้าขาดไป ก็ทำให้ย่อท้อเหนื่อยหน่าย หรือไม่ก็มักง่ายหยาบคาย ไม่ว่าจะทำอะไร ก็มักไม่สำเร็จเด็ดขาด หรือบกพร่องเสียหาย ที่สุดก็จะ ไม่มีโอกาสสร้างสรรค์ประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าอันใดให้แก่ตัวเอง หรือแก่ใคร ๆ ได้...”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๔

“...จิตใจที่ต่ำทรามนั้นเป็นจิตใจที่อ่อนแอ ไม่กล้าและไม่อดทน ที่จะเพียรพยายามสร้างสมความดีงาม ความเจริญ ความสำเร็จ ในทาง ที่ถูกต้อง เป็นธรรม มีแต่คิดจะให้ได้มาโดยสะดวกง่ายดาย โดยไม่คำนึง ถึงผิดชอบชั่วดี จิตใจดังนี้ ถ้าปล่อยให้เกิดมีขึ้นจนเคยชิน อย่างน้อย ที่สุด ก็ทำให้เป็นคนมักง่าย ทำงานบกพร่องเสียหาย อย่างมาก ก็ทำให้เป็นคนด้านหนาไร้ความอาย หยาบคาย ละโมบ ทำอะไรที่ไหน ก็เกิดอันตรายที่นั่น ท่านจึงสอนให้สังวรระวังใจของตนให้ดี อย่าให้ความ ชั่วเกิดขึ้น และหากเกิดขึ้นแล้ว ก็ให้กำจัดเสียทันที นอกจากนี้ ก็ต้องฝึกหัดบำรุงใจให้เข้มแข็งและประณีตขึ้น เพื่อรับเอาความดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้ก้าวถึงความสุขและความเจริญมั่นคง การฝึกใจให้ เข้มแข็งนี้ ถึงหากจะรู้สึกว่าเป็นการเหนื่อยยาก แต่ถ้าได้ตั้งใจฝึกฝนโดย สม่าเสมอให้เพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับ ไม่ช้านานก็จะเกิดกำลังแข็งแรงเกิด ความขำนาญ คล่องแคล่ว จนสามารถทำความดีได้ง่ายขึ้น ไม่ เหนื่อยยากเลย...”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔

“...วินัย แท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกัน และถือกัน อันได้แก่ ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อ บังคับต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเอง ที่ แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้นสำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริงใจ และให้ ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจาธิษฐาน หรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อกูล ให้การถือการใช้นั้นที่เป็นบทบัญญัตินั้นได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์ เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์ สำคัญที่วินัยในตนเองนี้จะต้องบังเกิดขึ้นจาก การที่ได้ยั้งคิดแล้ว ได้ใช้สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด พิจารณาไตร่ตรอง อย่างละเอียดรอบคอบแล้ว จนเห็นประจักษ์ในเหตุในผลที่แน่แท้ และ เมื่อเป็นวินัยที่ถลั่นกรองขึ้นจากสติปัญญาความฉลาดรอบคอบ ก็ย่อมจะทำให้ รู้จักผิดชอบชั่วดี ทรงความศักดิ์สิทธิ์ คุ้มครองป้องกันผู้ปฏิบัติ ให้พ้นจากภัยอันตรายและเหตุแห่งความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ ทั้งทางกาย ทางใจ พาให้เจริญรุ่งเรือง พร้อมด้วยศักดิ์ศรี เกียรติ อำนาจ ทุกประการ...”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ

วันพุธที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๔

“...การทำดีนั้น คำรวม ๆ นี้ฟังดูแล้วก็ง่าย เพราะคำว่าดีมัน
สั้นมาก แต่คำว่าดีนี้ต้องตีความให้กว้างขวาง ถ้าเขียนเป็นหนังสือ
ก็คงเขียนเป็นเล่มใหญ่ แต่นึกดูว่าทุกคนก็ยอมเข้าใจว่าดีคืออะไร
ชั่วคืออะไร เพียงแต่บางทีก็ลืม ถ้าไม่ลืมนั้นนับว่าเป็นคนดี ถ้าลืมนั้นอาจ
จะตกเป็นคนชั่วได้ เพราะว่าเมื่อลืมความดีแล้วความชั่วเข้ามาแทนที่
ฉะนั้น การฝึกจิตให้ทำแต่ความดีนั้น เบื้องต้นก็ต้องตั้งจิตให้ดี
ตั้งจิตให้ตีความหมายคำว่า คิดเป็นกลาง อย่าเพิ่งนึกว่าตอนแรกจะต้อง
คิดทำโครงการอะไร ๆ ตั้งจิตให้เป็นกลางก่อนแล้วก็จะเห็นว่าอันไหน
เป็นของดี อันไหนเป็นของไม่ดี เมื่อเห็นเป็นของดีแล้วก็ต้องปักใจ
มุ่งทำแต่ความดีนั้น...”

พระราชดำรัส

**ในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ พืทีซี. สามัญรุ่นใหญ่
ค่ายโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน
โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๔**

“...เป็นความจริงอยู่โดยธรรมดา ที่บุคคลในสังคมนั้นย่อมมีอัชฌาสัย
จิตใจแตกต่างกันเป็นหลายระดับ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานภูมิธรรม
ของตน ๆ บางคนก็มีความคิดจิตใจสูง มีความประพฤติปฏิบัติดีงาม
เป็นคุณเป็นประโยชน์อยู่แล้วเป็นปรกติ. แต่บางคนก็ไม่สามารถจะทำ
เช่นนั้นได้ เพราะยังไม่เห็นคุณค่าของการปฏิบัติดี. จึงมักก่อปัญหา
ให้เกิดแก่สังคม. คนเรานั้น สำคัญอยู่ที่ควรจะได้ปรารภปรารณา
ที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นเป็นลำดับ เพื่อให้ชีวิตเป็นสุขและเจริญรุ่งเรือง...”

พระบรมราชาบาท

**พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ
ครั้งที่ ๑๖**

ณ วัดคีรีวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

วันเสาร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๔

“...เรื่องศาสนานี้จะเป็นศาสนาใด หากปฏิบัติโดยดีและถูกต้อง
ก็ย่อมจะมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับแต่ละบุคคล และเป็นประโยชน์สำหรับ
ส่วนรวมด้วย เพราะว่าบุคคลที่มีความคิดดี ทำดี ตั้งใจดี จึงทำให้
ส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุข และแต่ละบุคคลก็ได้รับผลดีตอบแทน ทำให้มีชีวิต
ที่เบิกบาน มีชีวิตที่ราบรื่น มีความเจริญก้าวหน้า...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๔๐๐

เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๒๔

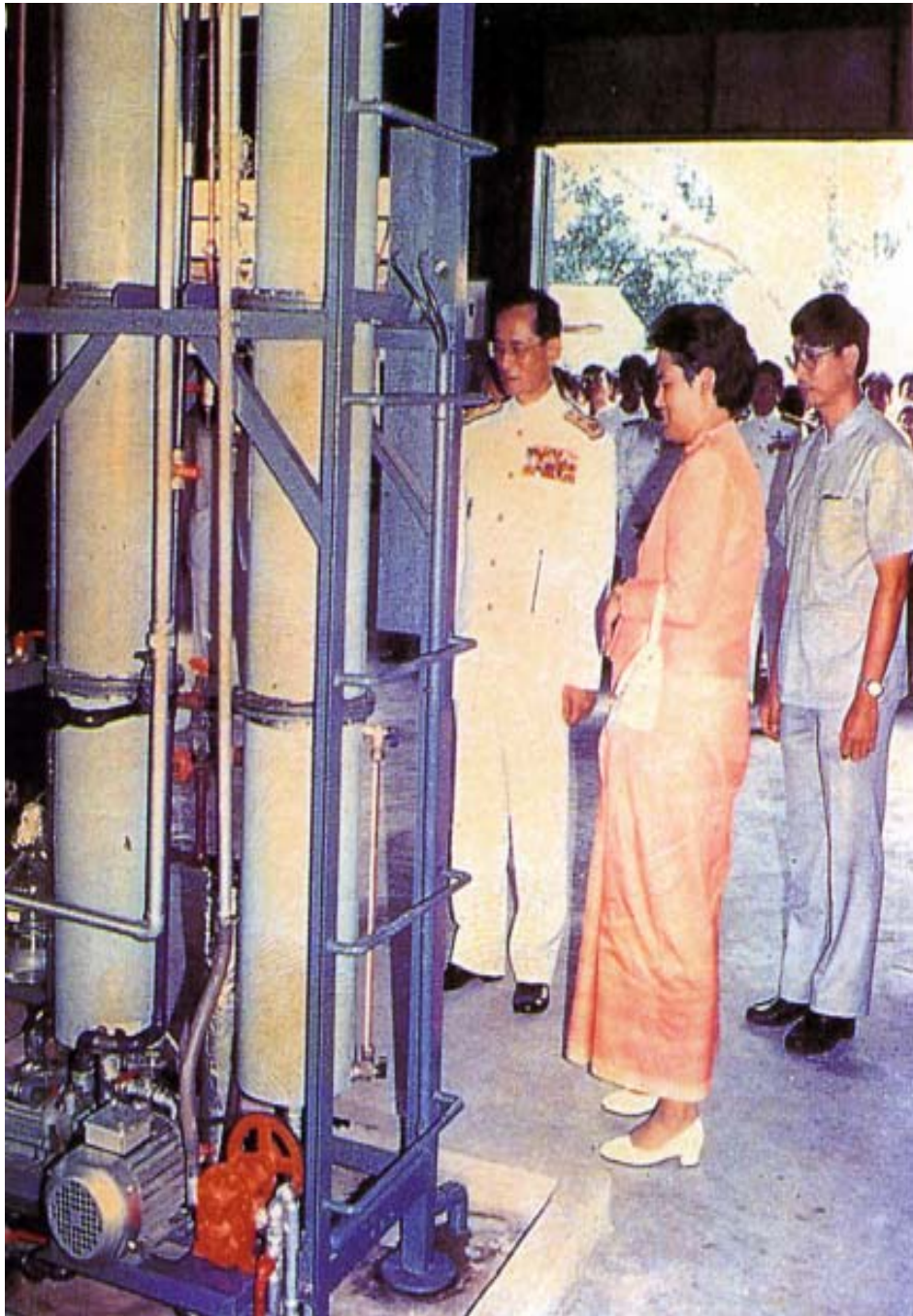

“...คนเราถ้าท้อใจแล้วเป็นคนอันตรายนะ เพราะว่าถ้าเป็นคนที่มีความรู้แล้วท้อใจ ความท้อใจนั้นทำให้การควบคุมจิตใจสติของตัวน้อยลง เพราะว่ามันท้อ ความท้อใจนี่เป็นสิ่งกีดขวางความดีไปได้มาก เพราะว่าไม่ระวังตัว เวลาท้อใจก็เกิดน้อยใจ น้อยใจก็เกิดประชด เปิดโอกาสให้จิตใจรับสิ่งที่ไม่ดีเข้ามาในจิตใจได้ เพราะว่ามีความฟุ้งซ่าน คนไหนถ้าท้อใจสังเกตดี ๆ พวกเพื่อน ๆ ที่ท้อใจ บางทีคนนั้นพูดฟุ้งซ่าน พูดอะไรไม่ได้เรื่อง แล้วถ้าใครมาชักชวนให้ทำอะไรก็อาจจะเป็นผู้ร้ายไปได้ ทำให้ขาดการพิจารณา คือขาดสตินั่นเอง...”

พระราชดำรัส

**พระราชทานแก่บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่นที่ ๑๓
และคณะกรรมการประจำสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันอังคารที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔**

“...สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน
ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มี
คุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้
และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ
คนจึงต้องถือว่า ตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอยู่
อย่างเต็มที่ ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์
โดยเต็มกำลัง จะประมาทหรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาด
บกพร่องไปด้วยประการใด ๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมและ
ประเทศชาติได้มากมาย ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันสร้างเสริมรากฐานชีวิต
อันแข็งแรงสมบูรณ์ให้แก่เยาวชน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และ
ความรู้ความฉลาด สำคัญที่สุด จะต้องฝึกฝนอบรมให้รู้จักผิดชอบชั่วดี
รู้จักตัดสินใจด้วยเหตุผล และรู้จักสร้างสรรค์ตามแนวทางที่สุจริตยุติธรรม...”

พระบรมราชาบาท

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ

ณ ศาลาดุสิตาลัย

วันจันทร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๔

“...ตำรานี้มีประโยชน์มาก และต้องทำด้วยความประณีต เพราะถ้าผู้ที่ได้มาหาเจอแล้วก็จะใช้ประโยชน์ได้ แต่ถ้าทำไม่ประณีตผู้ที่มาดูแล้ว ก็จะได้ประโยชน์ ในระหว่างที่ทำตำรานี้ก็ต้องใช้ความระมัดระวังมาก ด้วยเหตุที่ได้กล่าวนี้ว่าตำราไม่ได้เป็นความหลุดพ้น ตำรานั้นจึงอาจจะบอกความ ขัดแย้งก็ได้ ถ้าบอกความขัดแย้งจะทำให้เสียหายได้ ฉะนั้นการทำตำรานี้ ก็ต้องมีความระมัดระวังในทางหนึ่งว่า ต้องไม่ให้เป็นโอกาสให้ขัดแย้งโดย เปล่าประโยชน์ การขัดแย้งนั้นถ้าจะบอกว่าการปรึกษาหารือย่อมต้องขัดกัน อันนั้นก็จริง แต่ว่าขัดกันเพื่อหาความจริงไม่ใช่เป็นการขัดแย้ง แต่การขัดแย้ง นั้นบางทีดีความตำราและมีที่รู้ถือว่าความคิดของตัวเองถูกต้อง แล้วก็ทะเลาะกัน ตำราก็อาจจะเกิดเป็นผลร้ายขึ้นมา ฉะนั้น การที่ทำอะไรจะต้องทำด้วยความ ตั้งใจที่ดีอย่างหนึ่ง หรือความรู้ด้วย อย่าให้ถือว่าตำราเป็นเครื่องมือสำหรับมา อวดอ้างกัน เป็นเครื่องมือสำหรับถกเถียงกันเอาชนะกัน เรื่องของตำราก็มี ความลำบากอย่างนี้ คือ คนที่มีความรู้มากบางทีก็เถียงกัน เถียงกันแล้ว เอาให้ชนะ เพราะว่าจะได้ว่าตัวมีความรู้ การที่ถกเถียงกันแบบนี้ไม่เป็น ประโยชน์ จะเกิดแต่โทษทุกข์

ฉะนั้น ผู้ที่มีหน้าที่ ผู้ที่มีภาระในการทำ ทำด้วยความตั้งใจที่ดี สุจริตใจ ก็นับว่าเป็นประโยชน์ ผู้ที่สนับสนุนในการพิมพ์หรือพูดกันง่าย ๆ สนับสนุนเพื่อที่จะให้มีค่าใช้จ่ายพอในการพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน ถือว่าได้สนับสนุน การสร้างตำราที่จะเป็นประโยชน์ต่อไป ไม่ใช่เป็นการสร้างขึ้นมาแล้วก็เป็น การเป็นสิทธิที่จะบรรลุเหมือนกัน แต่ว่าสิ่งที่ได้ตอบแทนก็คือความปีติปลาบปลื้ม ใจ ความปีติปลื้มใจนั้นนำไปสู่ความสุข คือมีความสุขที่ได้ทำอะไรที่ดีที่ชอบ เมื่อมีความสุขในสิ่งที่ดีที่ชอบ จิตใจก็ปลอดโปร่งผ่องใส เมื่อจิตใจผ่องใสก็จะ เห็นอะไรที่ถูกต้อง เมื่อเห็นอะไรที่ถูกต้องแล้วก็เห็นความจริงที่แท้ ความจริงที่ แท้มีอย่างเดียวคือความบริสุทธิ์ผ่องใสคือความสุจริต หมายความว่าทำอะไร ที่เกิดความปีติยินดีนั้น นับว่าเป็นทางที่จะทำให้แต่ละคนมีความสุขความเจริญ ได้...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่ประธานกรรมการหาทุนสร้างพระคัมภีร์

นำคณะกรรมการ และผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงิน ฝ่าฝูทละของสุทธิพระบาท

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๔

“...ผู้ที่มีจิตใจเมตตา กรุณา หมายถึงการที่จะมีจิตใจเห็นใจผู้อื่น มีจิตใจที่จะเห็นถึงความเดือดร้อน เราจะต้องช่วยเหลือ จิตใจนี้ก็เป็นจิตใจที่มีกำลังมาก ทั้งอ่อนโยนมาก จิตใจนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้งานการทุกอย่างก้าวหน้าได้ เพราะว่าถ้าคนที่มีเมตตา กรุณาในใจ และเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น หมายความว่าผู้นั้นเป็นคนฉลาด หมายความว่าคนนั้นเป็นคนที่อ่อนโยน ที่เห็นอะไร ๆ ได้ชัด เมื่อคนเรามีความอ่อนโยนและมีความละเอียดอ่อน และเห็นอะไรได้ชัดก็ย่อมจะทำงานของตนที่กำลังทำด้วยความก้าวหน้า นั้นสำเร็จลุล่วงไปได้...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่สมาคมพ่อค้าทนาย เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน

เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๔

“...ดนตรีนี้มีอาณาภาพสูงมาก ทั้งไม่ต้องเสียสวดอะไรเท่าไร คือว่าขีดเขียนไปนิดหน่อยแล้วก็เล่นไป ก็ทำให้คนเขาเกิดความปีติยินดี เกิดความพอใจได้ ความรู้สึกได้ บางทีก็เกิดปลาบปล้ำจนจนลุกก็มี แต่ในที่สุดก็แสดงว่าถ้าเราทำไป ๆ ก็อาจจะล้างสมองเขาได้ อาจจะทำให้จิตใจเขาเปลี่ยนไปได้ ฉะนั้นการดนตรีนี้ก็ประโยชน์ต่อคนทั่วไปที่ไม่ได้เล่นดนตรี ไม่ได้แต่งเพลง ไม่ได้ร้องเพลงแต่ก็ฟังเพลงก็ถึงจิตใจของเขาได้ เท่ากับทำให้จิตใจเขามีความเบิกบานก็ได้ ความเศร้าหมองก็ได้ ความตื่นเต้นก็ได้ ชักจูงต่าง ๆ ได้ นี่คือความสำคัญของการดนตรี ซึ่งเหนือศิลปะอื่น ๆ

ฉะนั้น การดนตรีนี้จึงมีความสำคัญสำหรับประเทศชาติ สำหรับสังคม ถ้าทำดี ๆ ก็ทำให้คนเขามีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานการ ก็เป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งที่ให้ความบันเทิง ทำให้คนที่กำลังท้อใจมีกำลังใจขึ้นมาได้ คือเร้าใจได้ คนกำลังไปทางหนึ่งทางที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะดึงให้กลับมาในทางที่ถูกต้องได้ ฉะนั้นดนตรีนี้ก็มีสำคัญอย่างยิ่ง จึงพูดได้กับท่านทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการดนตรีในรูปการณต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญ และต้องทำให้ถูกต้อง ต้องทำให้ดีทั้งถูกต้องในทางหลักวิชาของการดนตรีอย่างหนึ่ง และก็ถูกต้องตามหลักวิชาของผู้ที่มีศีลมีธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้เป็นประโยชน์อย่างมาก เป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนรวมทั้งส่วนตัว เพราะก็อย่างที่กล่าวว่าเพลงนี้มันเกิดความปีติภายในของตัวเองได้ ความปีติในผู้อื่นได้ ก็เกิดความดีได้ เกิดความเสียก็ได้ ฉะนั้น ก็ต้องมีความระมัดระวังให้ดี...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะกรรมการของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย

เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อสมทบทุน

“โครงการพัฒนาตามพระราชประสงค์”

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

วันพุธที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๔

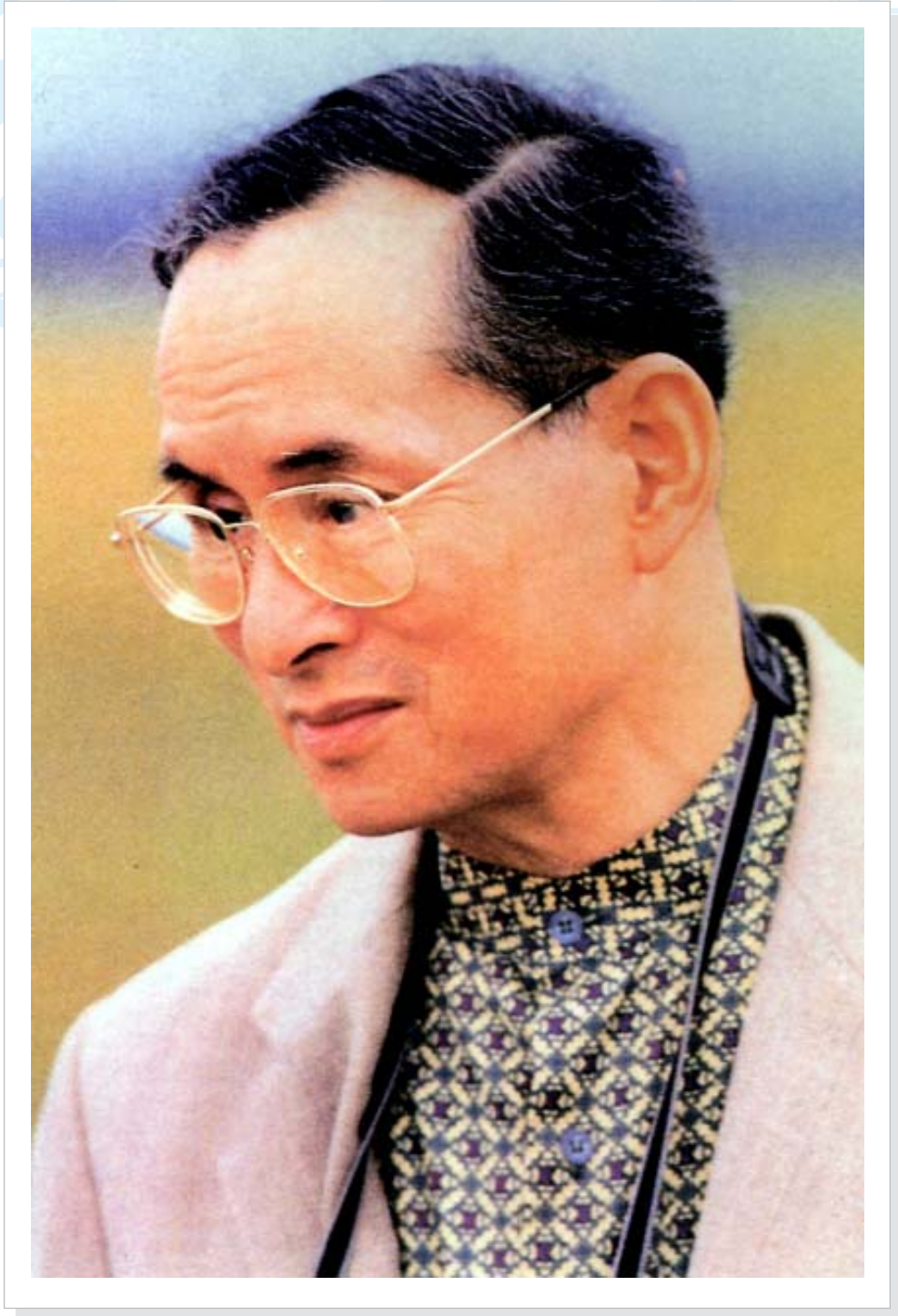
“...คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ. ประการแรก คือการรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม. ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีนั้น. ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด. ประการที่สี่ คือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง. คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลุกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์...”

พระราชดำรัส

ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

ณ ท้องสนามหลวง

วันจันทร์ที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕

“...ธรรมดาผู้ที่กระทำความชั่วทุจริตนั้น จิตใจมักไม่เป็นปกติ คือถ้าไม่ลูแก่อำนาจโทษะ ก็ต้องลูแก่อำนาจโทษะ และผู้ใดก็ตาม เมื่อโทษะหรือโทษะเข้าครอบงำแล้ว จะทำอะไรได้ ย่อมต้องเกิดข้อบกพร่อง ผิดพลาดขึ้นเสมอ ไม่มีประสิทธิภาพสมบูรณ์เหมือนกระทำในขณะที่มีจิตใจผ่องใสเป็นปกติ...”

พระบรมราชาวาท

**ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตรแก่ผู้ที่ร้อยตำรวจตรี
ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๔**

**และ พระราชทานประกาศนียบัตรและเข็มพื้กษาธิปไตย
แก่นายตำรวจที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ
รุ่นที่ ๓ และรุ่นที่ ๔
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๒๕**

“...การทำดีนั้นมีหลายอย่าง อย่างที่ท่านทำดีโดยที่ได้ร่วมกุศลเป็นเงินเพื่อที่จะแผ่ไปช่วยผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากนั้น ก็เป็นการกระทำที่ดีอย่างหนึ่ง การกระทำที่ดีอีกอย่างที่ได้กล่าวก็คือ มีความปรองดองสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อุดหนุนกัน แล้วก็ไม่เบียดเบียนกัน โดยเฉพาะอย่างหมู่คณะที่ตั้งขึ้นมาอย่างนี้ก็ช่วยกันในทางวัตถุและในทางจิตใจ ความสามัคคีนี้ก็เป็นการทำดีอย่างหนึ่ง การทำดีอีกอย่างซึ่งจะดุ๊กซึ่งกว่าคือปฏิบัติด้วยตนเอง ปฏิบัติให้ตัวเองไม่มีความเดือดร้อน คือพยายามหันเข้าไปในทางปัจจุบันให้มาก อย่างง่าย ๆ ก่อน คือพิจารณาดูว่าตัวเองกำลังคิดอะไร กำลังทำอะไร ให้รู้ตลอดเวลา แล้วรู้ว่าทำอะไร อย่างนี้เป็นวิธีอย่างหนึ่งที่จะทำให้ไม่มีภัย ถ้าเราคอยระมัดระวังตลอดเวลา ให้รู้ว่าตัวทำอะไร ให้รู้ว่าการทำนี้เราทำอะไรตลอดเวลา ก็จะไม่ผิดพลาด เพราะว่าโดยมากความผิดพลาดมาจากความไม่รู้ในปัจจุบัน...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะครูใบฎีกาเล็ก (ถานุดตโร) และคณะฯ

เฝ้าถวายเงินและต้นเทียนพรรษา

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕

พระบรมราชาวาท
พระราชทานแก่คณะกรรมการวันกตัญญูทเวที
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
เพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกวันกตัญญูทเวที
และ เชิญออกเผยแพร่แก่ประชาชน
เป็นแนวทางปฏิบัติ

ความกตัญญูทเวทีคือสภาพจิตที่รับรู้ความดี และยินดีที่จะกระทำ
ความดี โดยศรัทธามั่นใจ. คนมีกตัญญูจึงไม่ลบล้างทำลายความดี
และไม่ลบหลู่ผู้ที่ได้ทำความดีมาก่อน หากเพียรพยายามรักษาความดี
ทั้งปวงไว้ให้เป็นพื้นฐานในความประพฤติปฏิบัติทุกอย่างของตนเอง.
เมื่อเต็มใจและจงใจกระทำทุกอย่างด้วยความดีดังนี้ ก็ย่อมมีแต่ความ
เจริญมั่นคงและรุ่งเรืองก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น. จึงอาจกล่าวได้ว่า
ความกตัญญูทเวทีเป็นคุณสมบัติอันสำคัญยิ่งสำหรับ นักพัฒนา และ
ผู้ปรารถนาความเจริญก้าวหน้าทุกคน.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๖

“...คนไทยนำตัวนำชาติให้รอดพ้นอันตรายและเจริญเป็นอิสระมา โดยตลอดได้ ด้วยอาศัยความเพียรพยายาม คือพยายามไม่ก่อความชั่ว ให้เป็นเครื่องทำลายตัวทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่ว ที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่ม พูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น. ความเพียรที่ขบสี่สถานนี้ เป็นข้อที่ควรศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติให้เกิดผล แต่ทุกคนจะเป็นสุขขึ้น และเจริญขึ้น ทั้งในฐานะความเป็นอยู่ ทั้งในความคิดจิตใจ...”

พระบรมราชาวาท

พระราชทานแก่สามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์

เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสามัญประจำปี

วันเสาร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๖

“...คุณสมบัติ หรือจะเรียกให้ตรงว่าคุณธรรม ที่ทุกคนควรจะตั้งไว้ประจำตัวประจำใจให้มันเสมอประการหนึ่ง ก็คือการรู้จักคิดพิจารณาให้จนกระจ่างชัด. ไม่ว่าจะพิจารณาเรื่องราว ปัญหา สถานการณ์ หรือแม้บุคคลใด ๆ ก็ตาม ก็พยายามพิจารณาด้วยจิตใจที่มั่นคงเป็นกลางไม่หวั่น ไม่สะเทือนด้วยอคติ เพื่อจิตใจที่มั่นคงเป็นกลางนั้น จักได้ประคับประคองความคิดความเห็นให้พุ่งตรงเข้าสู่สาระ คือแก่นและความสำคัญของเรื่อง ทั้งจับเหตุจับผลของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องถึงกันและกันเป็นกระบวนการ ได้ทั้งหมดทุกขั้นตอน ทำให้ความรู้ความเห็นในเรื่องที่พิจารณาระจ่างแจ่มแจ้ง และสามารถจำแนกแจกแจงประเด็นได้โดยถูกต้องแม่นยำ ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ อย่างไร เพียงใด. การทำความรู้ความคิดให้แจ่มนี้คือ ปัญญา ซึ่งมีอุปการะแก่การปฏิบัติตัวปฏิบัติงานเป็นอันมาก เพราะเป็นปัจจัยสร้างสรรค์ความดีความเจริญทุกอย่างได้อย่างวิเศษสุด...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๖

“...เมื่อสองวันก่อน ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า วิชาความรู้ที่แต่ละคนมีอยู่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการทำงานสร้างฐานะความเจริญมั่นคงของตนเองและบ้านเมือง. แต่นอกจากนั้น บุคคลยังต้องอาศัยคุณธรรมอีกหลายอย่างเป็นพื้นฐานรองรับและส่งเสริมวิชาการ เพื่อให้สำเร็จความมุ่งหมายได้โดยสมบูรณ์ คุณธรรมข้อแรก คือการระมัดระวังพิจารณาเรื่องราวและปัญหาทุกอย่างด้วยจิตใจที่มั่นคง และเป็นกลางปราศจากอคติ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นเหตุ เห็นผล เห็นสาระของเรื่องได้อย่างถูกต้อง ทำให้สามารถจำแนกความถูกผิด ดีชั่ว และปฏิบัติตนปฏิบัติงานได้ถูกต้องเที่ยงตรง พอเหมาะพองาม. ข้อที่สอง คือความจริงใจต่อฐานะหน้าที่ของตน ไม่หลอกลวงตนเอง ไม่หลอกลวงกันและกัน อันเป็นมูลเหตุสำคัญของความผิดพลาดล้มเหลวของภารกิจทั้งปวง. ความจริงใจนี้ทำให้บุคคลเข้าถึงกัน เข้าถึงงาน เข้าถึงเป้าประสงค์ได้โดยตรง และช่วยให้สามารถสร้างสรรค์ความดีความเจริญได้โดยอิสระ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ

วันนี้ จะพูดถึงคุณธรรมสำคัญประการอื่นต่อไปเป็นข้อที่สามและที่สี่. ข้อที่สาม ได้แก่การรู้จักละ รู้จักวางสิ่งที่ได้คิดพิจารณาเห็นชัดแล้วว่าเป็นโทษผิด เป็นอันตราย เป็นความชั่วความเสื่อม และเป็นสิ่งตรงข้ามกับความจริงใจที่กล่าวแล้ว. เมื่อละวางสิ่งที่เป็นเหตุของความเสื่อมได้ โอกาสก็ย่อมเปิดให้สำหรับทำความเจริญแต่ฝ่ายเดียว. การละวางเหตุแห่งความเสื่อมนี้จึงเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับผู้ปรารถนาความดีอีกประการหนึ่ง.

ข้อที่สี่ ได้แก่การตั้งอยู่ในความสงบ คือรู้จักบังคับกายและใจให้สงบนิ่งได้ แม้อยู่ในเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความสับสนตื่นตระหนกก็ตาม. ความพยายามระงับกายระงับใจมิให้ฟุ้งซ่านจะทำให้เกิดสติ ระลึกรู้ถึงเหตุถึงผล ถึงข้อเท็จจริงและความถูกต้อง อันเป็นต้นทางให้สามารถคิดพิจารณาหาทางออกแห่งปัญหาได้ไม่อับจน. เพราะฉะนั้น จึงสมควรที่ทุกคนจะฝึกฝนอบรมคุณธรรมทั้งสี่ประการที่กล่าวแล้วนี้ให้สมบูรณ์พร้อม เพื่อจักได้เป็นผู้สามารถมั่นในการสร้างอนาคตอันแจ่มใสของบ้านเมืองอย่างแท้จริง...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๖

“...การที่บุคคลจะทำความดีให้ได้จริง และต่อเนื่องไปโดยตลอดได้ จะต้องอาศัยหลักปฏิบัติที่ถูกต้องแน่นอน. ประการแรก จะต้องมีความศรัทธาเชื่อมั่นในความดี เห็นว่าความดีหรือสุจริตธรรม ย่อมไม่ทำลายผู้ใด หากแต่ส่งเสริมให้เป็นคนสะอาดบริสุทธิ์และเจริญมั่นคง. เมื่อเกิดศรัทธาแน่วแน่ในความดีแล้ว ก็จะต้องตั้งกฎเกณฑ์ ตั้งระเบียบให้แก่ตนเอง สำหรับควบคุมระดับประคองให้ปฏิบัติแต่ความดี และรักษาความดีไว้อย่างเหนียวแน่น ไม่ให้บกพร่องคลอนแคลน. พร้อมกันนั้น ก็จะต้องพยายามเพิกถอน ลด ละ การกระทำและความคิด อันจะเป็นเหตุบั่นทอนการกระทำดีของตนด้วยตลอดเวลา. สำคัญยิ่งกว่าอื่น ทุกคนจะต้องอาศัยปัญญา ความฉลาดรู้เหตุผล เป็นเครื่องตรวจสอบ พิจารณา วินิจฉัยการกระทำความประพฤติทุกอย่างอยู่เสมอโดยไม่ประมาท เพื่อมิให้ผิดพลาดเสื่อมเสีย. เมื่อประกอบความดีได้โดยถูกต้อง ก็ย่อมได้รับประโยชน์ที่สมบูรณ์แท้จริง คือประโยชน์ที่เกื้อกูลให้มีความสุขความเจริญได้ในปัจจุบัน และยั่งยืนมั่นคงตลอดไปถึงภายหน้า...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี

ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๗

“...การทำความดีนั้น โดยมากเป็นการเดินทวนกระแสความพอใจและความต้องการ ของมนุษย์ จึงทำได้ยาก และเห็นผลช้า แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพราะหาไม่ ความชั่วซึ่งทำได้ง่าย จะเข้ามาแทนที่ แล้วจะพอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันรู้สึกตัว. ตำรวจแต่ละคนจึงต้องตั้งใจและเพียรพยายามให้สุดกำลัง ที่จะสร้างเสริมและสั่งสมรักษาความดีให้สมบูรณ์อยู่เสมอ. และสำคัญที่สุด จะต้องกระทำดังนี้ให้พร้อมทั่วกันทุกฝ่ายทุกคนด้วย จึงจะบังเกิดประสิทธิผล ช่วยให้บ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อยและเป็นปรกติสุขมั่นคงได้. ตรงข้าม ถ้าปฏิบัติไม่พร้อมเพรียงกัน หรือพากันละเลยไม่รักษาความดีแล้ว ความยุ่งยากกระส่ำระสายก็จะมีตามมา...”

พระบรมราชาบาท

**ในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้ที่ร้อยตำรวจตรี
ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๔**

พระราชทานประกาศนียบัตรกับเข็มพื้ทักษิณาริบัติแก่

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ ๒

พระราชทานประกาศนียบัตรกับเข็มสันติพิทักษ์แก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ

หลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ ๗

และพระราชทานประกาศนียบัตรกับเข็มพื้ทักษิณาริบัติแก่

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับหลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ ชุดที่ ๔

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๔

“...ท่านทั้งหลายควรจักได้เตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อม ที่จะปฏิบัติงานประสานกับบุคคลอื่นฝ่ายอื่นอย่างขะมักเขม้นและฉลาดเหมาะสม. ในการนี้ ท่านจะต้องทำความคิดและจิตใจให้เปิดกว้าง แต่หนักแน่น มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ. พร้อมกันนั้น ก็ต้องมีความจริงจัง เห็นใจ และเมตตาปรองดองกัน โดยถือประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน เป็นวัตถุประสงค์เอก. ที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง จะต้องพยายามขจัดความดี้อัน ถือตัว ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนน้อยออกให้ได้ ไม่ปล่อยให้เข้ามาครอบงำทำลายความคิดจิตใจที่ดีงามของตน. แล้วท่านจะสามารถปฏิบัติกิจการงานทุกอย่างได้ด้วยความราบรื่น เบิกบานใจ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามที่ปรารถนาทุกสิ่งในที่สุด...”

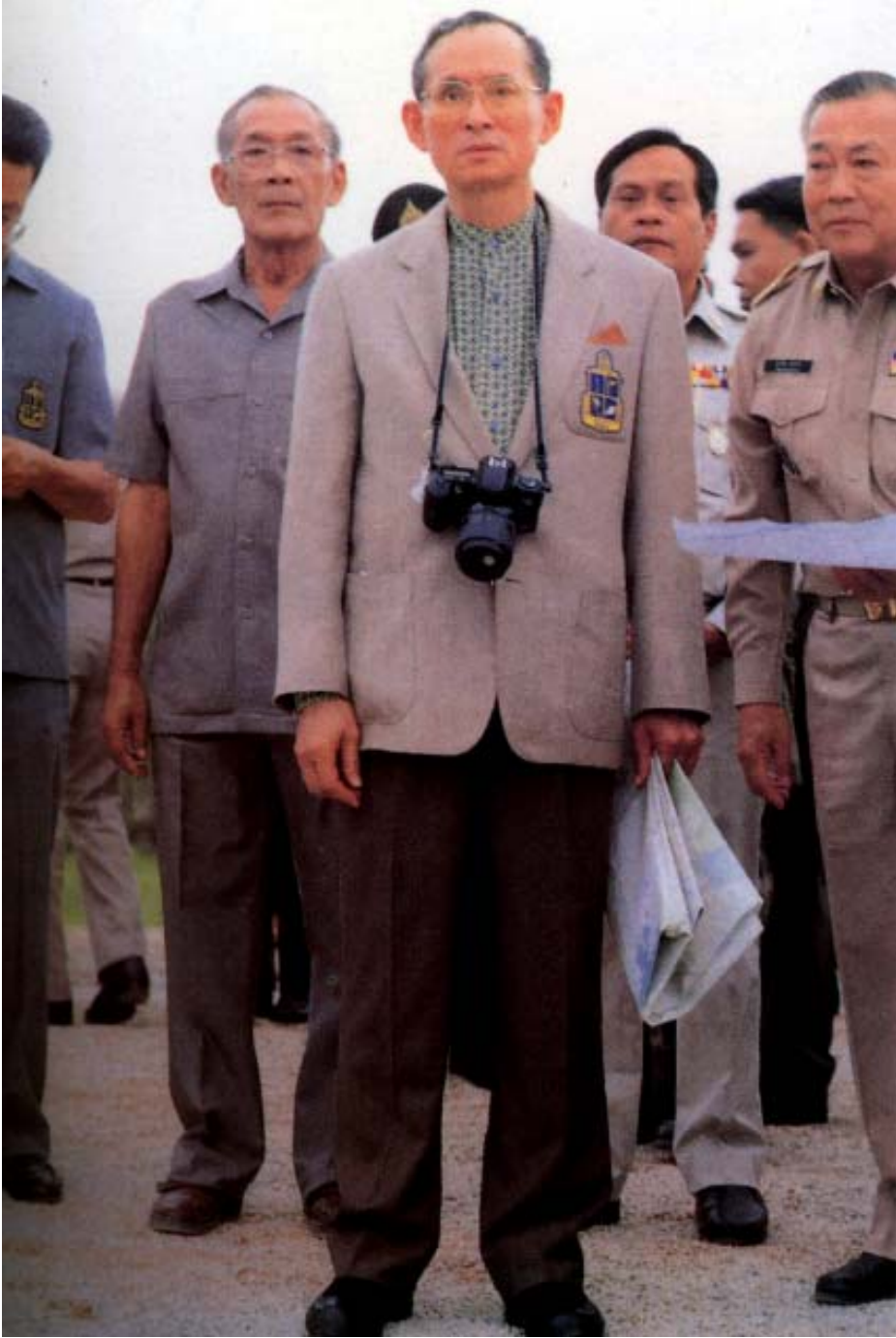
พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๙

**พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๓๐**

เด็ก ๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้วยังต้องหัดทำงาน
และทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความ
ขยันอดทนพึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้นจะช่วยให้มีความสุขความเจริญ
ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ

**พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันเสาร์ที่ ๑๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๐**

“...คนไทยได้สร้างความเจริญมั่นคงทุกอย่างในแผ่นดินขึ้นมาด้วย
น้ำพักน้ำแรง ไม่ว่าจะวันนี้หรือวันไหน เราก็จะต้องช่วยตัวเองต่อไปด้วย
กำลังของเรา. การสร้างสรรค์แผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินทองหรือการช่วย
ตัวเองในปัจจุบันนี้ เห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความสงบให้เกิดขึ้น
ก่อนโดยเร็ว เพราะถ้าความสงบยังไม่เกิด เราจะคิดอ่านแก้ปัญหา หรือ
จะรวมกำลังกันทำการงานช่วยตัวเองได้ไม่. ความสงบนั้น ภายนอก
ได้แก่สภาพการณ์ที่เรียบร้อยเป็นปกติ ไม่มีความวุ่นวายขัดแย้ง ไม่มีการ
เอาเปรียบเบียดเบียนหรือมุ่งร้ายทำลายกัน ภายใน ได้แก่ความคิดจิตใจ
ที่ไม่ฟุ้งซ่านหวั่นไหว หรือเดือดร้อนกระวนกระวาย ด้วยอำนาจความมัก
ได้เห็นแก่ตัว ความร้ายกาจเฟื่องโทษ ความหลงใหลเห่อเหิม อันเป็นต้น
เหตุของอกุศลทุจริตทั้งหมด. การทำความสงบนั้นต้องเริ่มที่ภายในตัวใน
ใจก่อน. เมื่อภายในสงบ ความคิดจิตใจที่ตั้งมั่น สามารถคิดอ่านด้วย
เหตุผล ความละเอียดรอบคอบ และสามารถค้นหา จำแนกข้อเท็จ
จริง ถูกผิด ดีชั่วได้โดยกระจ่างและถูกต้อง. จึงถือกุศลให้บุคคล
ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่งามตามแนวทางที่สุจริตเหมาะสมได้ และย่อม
จะส่งผลสะท้อนถึงภายนอก ให้มีความปกติเรียบร้อยด้วย. อีกข้อหนึ่ง
จะต้องตั้งสัจจะให้มั่นคง ที่จะขวนขวายประกอบแต่กิจการงานซึ่งเป็น
ประโยชน์และถูกต้องเป็นธรรม งดเว้นหลีกเลี่ยงห่างจากสิ่งทุจริตชั่วร้าย ปราศจาก
ประโยชน์อย่างเด็ดขาด พร้อมกับพยายามเร่งรัดปฏิบัติงานประสานกับ
ผู้อื่นโดยเต็มกำลังความรู้และสติปัญญา ให้สัมฤทธิ์ประโยชน์อันเป็น
เป้าหมายโดยสมบูรณ์. ทำได้ดังนี้ คนไทยก็จะสามารถร่วมกันทำแผ่นดิน
ไทยให้สงบผาสุกและเจริญก้าวหน้าต่อไปด้วยความสวัสดิ์ทุกเมื่อ...”

พระบรมราชาบาท

**พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ
ครั้งที่ ๑๘**

ณ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.

วันเสาร์ที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๐

“...ถ้าเรามีความเพียรในการทำให้ดี แล้วก็ไปแห่งหนึ่งนี่ว่าทำความดีแล้ว ไปแล้วก็กลับมาสบายใจนี้ว่าดีแล้ว หารู้ไม่บางที่เราไปในที่นั้นก็ดี แต่ถ้าเราหันหลังมา มันก็ไม่ดีกลับมา แบบเดียวกันที่เปรียบเทียบกับน้ำที่มีแหวน เราแหวนแหวนออกเห็นน้ำใส แต่ว่าพอหันหลังไปแล้ว แหวนก็กลับมา อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาบ่อย ๆ ท่านไปที่ไหน จะไปช่วยใครต่อใคร ไปแล้วก็ต้องไปอีก ต้องหมั่นทำ การหมั่นทำนี้ไม่ใช่ในการไป แล้วก็ในสถานที่ใด ๆ ก็ตาม แต่เป็นในใจด้วย ซึ่งถ้าทำในสิ่งที่เรียกว่าดีบ่อย ๆ สิ่งที่ดีนั้นเราทำได้ง่ายขึ้นทุกที เรียกว่าบารมี เราสร้างบารมีได้โดยคิดดี ทำดีบ่อย ๆ ค่อย ๆ ทำไปเรื่อย แล้วผลสุดท้ายการทำความดีนั้นก็ดี...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่นายกสมาคมนักเรียนเก่าราชินี ในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมด้วยคณะกรรมการและสมาชิกของสมาคมฯ เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนสร้างตึก ภปร.

และสมทบทุนมูลนิธิสวนหลวง ร.๙

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๐

พระบรมราชาโฆวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ปีพุทธศักราช ๒๕๓๑

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง. เด็ก ๆ จึง
ต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์
และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

“...ในการสร้างสรรค์ความเจริญนั้น นอกจากจะต้องอาศัย
วิทยาการที่ดีแล้ว บุคคลยังจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ เกื้อหนุนด้วย
อีกหลายอย่าง. อย่างหนึ่งจะต้องอาศัยความเป็นคนดี คือความเป็นคนที่
สะอาดสุจริตในการกระทำและความคิด ทั้งมีปัญญา ความฉลาดรู้ในเหตุ
ในผล ในความเจริญความเสื่อม. อีกอย่างหนึ่ง จะต้องอาศัยความ
ขยันหมั่นปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่ ความเพ่งพินิจ และความละเอียด
รอบคอบ ไม่ประกอบกิจการงานโดยประมาทหละหลวม. ประการสำคัญ
จะต้องอาศัยการปฏิบัติที่ถูกต้องและพอเหมาะพอดีในงานทั้งปวง
เพราะงานทุกอย่างย่อมมีแนวทาง ขั้นตอน และกระบวนการที่แน่นอน
สำหรับปฏิบัติอยู่. ผู้ปฏิบัติจำเป็นจะต้องเพ่งพิจารณาให้เห็น และ
ปฏิบัติให้ถูก ให้ตรง ให้พอเหมาะ จึงจะทำให้งานสำเร็จผลสมบูรณ์
ได้...”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๒

“...นอกจากจะสอนคนให้เก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย. ประเทศของเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพพร้อมคือทั้งเก่งทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง กล่าวคือ ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ ให้ความดีเป็นปัจจัยและพลังประดับประดาของหนูนาคความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูก ที่ควร ที่อำนวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์แต่ฝ่ายเดียว. ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้ามหาวิทยาลัยทั้งหลายร่วมมือกัน สร้างความเก่งและความดีให้เกิดพร้อมกันในตัวนักศึกษาได้ อีกไม่นาน ความผิดพลาดสับสน รวมทั้งปัญหาข้อขัดข้องนานาประการในบ้านเมืองของเรา จะทุเลาลดน้อยลง และความเจริญก้าวหน้าที่แท้จริง จะบังเกิดขึ้นได้รวดเร็วกว่าที่เรากำลังเร่งร้อนกระทำกันอยู่ในเวลานี้...”

พระราชดำรัส

ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของ ๕ สถาบัน

ณ ศาลาดุสิตาลัย พระราชวังดุสิต

วันอังคารที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๒

“...ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตกกังวลก็คือ ทุกวันนี้ ความคิดอ่านและความประพฤติหลาย ๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่วความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ แล้วพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่รู้รู้สึกสะดุ้งสะเทือน จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมนลงไป. ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้ อย่างจริงจัง. แต่ละท่านแต่ละฝ่ายต้องยึดหลักการให้มั่นคง ที่จะไม่ทำอะไรใด ๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบั่น ที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อให้ผลความประพฤติดีปฏิบัติชอบ บังเกิดเพิ่มพูนขึ้น และคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ...”

พระบรมราชาวาท

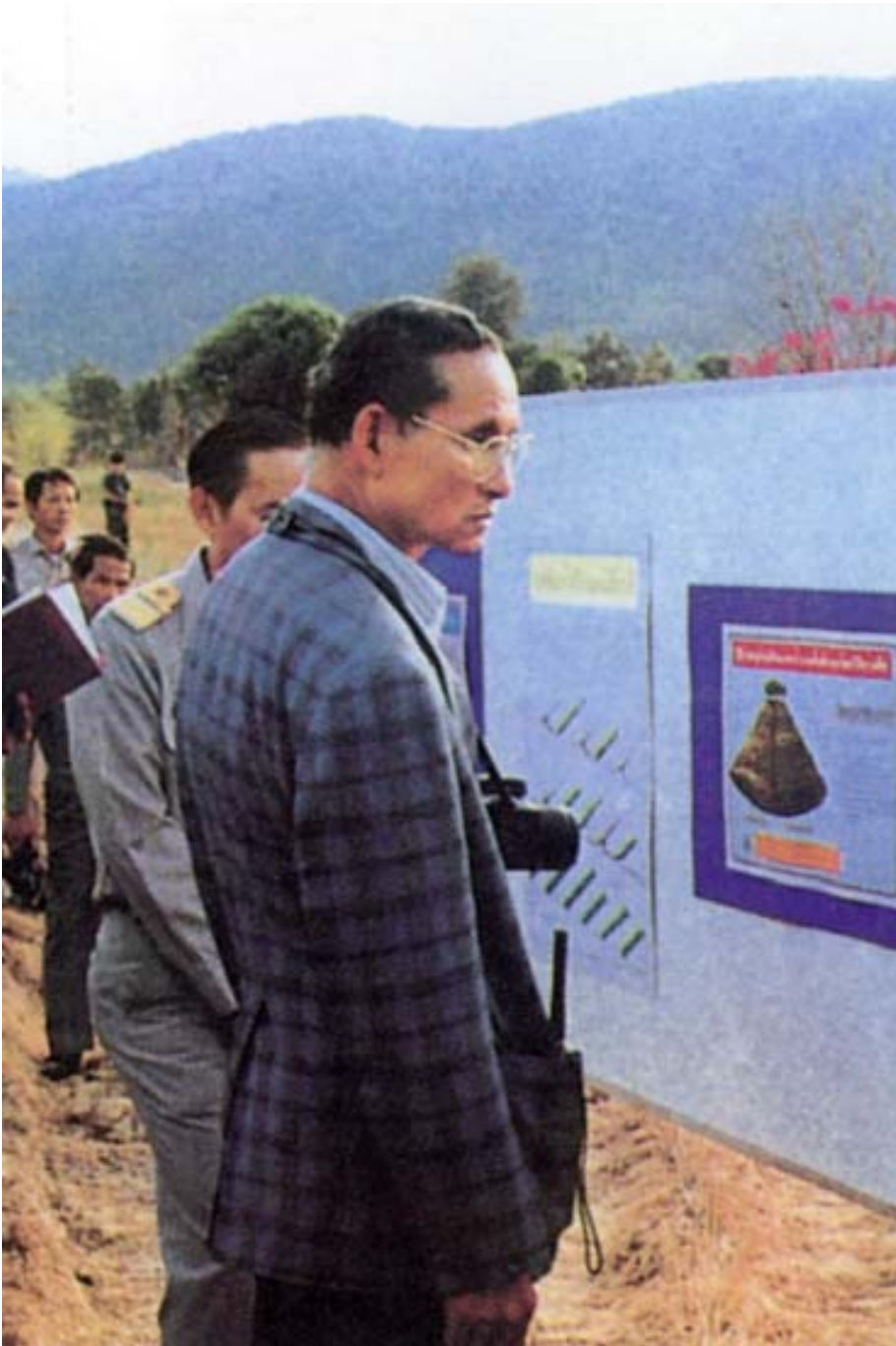
สำหรับเชิญไปอ่านเนื่องในการเปิดประชุมใหญ่ของสมาคมพุทธศาสนา

ทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ ๓๖

ณ พุทธสถาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

“...รางวัลที่นักเรียนแต่ละคนได้รับ ถือว่าเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความดีของตัวเอง ที่ได้ตั้งใจและอุทิศสละเวลาเรียนให้มีความรู้. การหาความรู้ใส่ตัวนั้นสำคัญมาก เพราะว่าต่อไปในชีวิต ถ้าขาดความรู้ ความคิด และคุณสมบัติ จะไม่อาจพาตัวให้เจริญก้าวหน้าและมีความสุขความสวัสดิ์ได้. นักเรียนจึงจำเป็นต้องพยายามศึกษาเล่าเรียนให้เต็มกำลังและสม่ำเสมอตลอดเวลา. แม้ผู้ที่เรียนไม่เก่ง ไม่ได้รับรางวัลในวันนี้ ก็ต้องมีความพยายามเหมือนกัน เพราะเมื่อได้เพียงพยายามดีแล้ว วันหนึ่งข้างหน้าจะต้องได้รับรางวัลเป็นแน่นอน. รางวัลนั้นไม่ใช่อย่างที่แจกให้วันนี้ หากเป็นรางวัลสำหรับชีวิต อันได้แก่ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า และอนาคตที่มั่นคงสุขสบาย. สำคัญอยู่ที่ว่าทุกคนจะต้องตั้งใจให้เข้มแข็งและแน่วแน่ พร้อมทั้งจะเรียนรู้วิชาและทำงานด้วยความอ่อนน้อมและเคารพเชื่อฟัง. การเชื่อฟังเคารพครูนั้นสำคัญอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูมีความสุขสบายเบาใจ ไม่ต้องแบกภาระหนัก และมีโอกาสสั่งสอนความรู้อบรมความดีทุกอย่างได้เต็มที่ ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้ได้เรียนรู้และรับไว้เป็นสมบัติอันมีค่าสำหรับตัวยั่งยืนตลอดไป...”

พระบรมราชาวาท

พระราชทานแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล

ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัล ประจำปีการศึกษา ๒๕๓๒

ณ หอประชุมมณเฑียรประเทศ โรงเรียนวังไกลกังวล

วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๓

“...การทำงานให้สำเร็จผลอันพึงประสงค์ได้ด้วยดีนั้น เบื้องต้นแต่ละคนจะต้องมีปณิธานที่เที่ยงตรง ในอันที่จะทำงานทำหน้าที่ด้วยความอุตสาหะพยายามและความหนักแน่นอดทน ให้บรรลุผลสำเร็จ. เมื่อจะเริ่มงานสิ่งใด ก็ให้พยายามคิดพิจารณาให้จนเห็นจุดหมายเห็นสาระ และประโยชน์ที่แท้ของงานนั้นอย่างแจ่มแจ้ง แล้วจึงลงมือกระทำด้วยความตั้งใจ มั่นใจ และด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ให้งานดำเนินลุล่วงตลอดไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีให้บกพร่องเสียหาย. ข้อสำคัญ ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน ต้องพยายามควบคุมกายใจและความคิดให้สงบตั้งมั่นและหนักแน่น อย่าให้คลายจากความเพียร และอย่าให้หวั่นไหวฟุ้งซ่านไปกับความพอใจไม่พอใจ หรืออุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ. นอกจากนั้น ยังจะต้องมีความสุจริตใจและจริงใจต่อผู้เกี่ยวข้องร่วมงานทุกฝ่ายทุกคน พร้อมทั้งประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันอย่างเหมาะสม ด้วยความเมตตาอารีและความไม่มีอคติ เพื่อให้สามารถร่วมงานประสานประโยชน์กันได้ อย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ...”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพฤหัสบดีที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓

“...ความเป็นบัณฑิต นอกจากจะหมายถึงผู้ที่ความรู้และความฉลาดสามารถของบุคคล ในการใช้วิทยาการให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังสังเกตทราบได้ที่การกระทำ คำพูด และความคิด อีกทางหนึ่ง. บัณฑิตนั้นเมื่อจะทำจะพูดหรือจะคิด ย่อมพยายามทำให้ดี พูดให้ดี คิดให้ดีเสมอ. ทำให้ดี หมายถึงทำด้วยความตั้งใจและจริงใจ ให้เป็นการสร้างสรรค์แท้. ไม่ว่าจะการเล็กการใหญ่ ก็พยายามทำอย่างดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประโยชน์ของการที่ทำนั้นโดยครบถ้วน ไม่ทำโดยเพทุบาย หรือมีเจตนาไม่บริสุทธิ์แอบแฝง. การพูดให้ดี หมายถึงการกล่าววาจาชอบให้เกิดประโยชน์ เช่น กล่าวในสิ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความฉลาด ความเจริญ ความดี ความสามัคคีปรองดอง ไม่กล่าวในสิ่งที่ไม่รู้จริงที่ก่อให้เกิดความสับสน หรือที่ทำลายความดีงาม ความเจริญมั่นคง. การคิดให้ดีนั้น หมายถึงการคิดด้วยความมีสติตั้งมั่น เป็นกลาง ไม่ถูกเหนี่ยวนำด้วยอคติ หากอาศัยความถูกต้องด้วยหลักวิชา เหตุผลความเป็นจริง และศีลธรรมจริยธรรม เป็นพื้นฐานเครื่องวินิจฉัย เพื่อให้ความคิดนั้นปราศจากพิษภัย เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริง...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๓

“...การคิดการปฏิบัติให้ถูกให้ดีนั้น ก็คือการคิดและปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักสุจริตธรรม. ผู้มุ่งหมายจะสร้างสรรค์ประโยชน์และความเจริญ จึงควรพยายามปฏิบัติฝึกฝนตนเองให้มีความคิดจิตใจที่เที่ยงตรง และมั่นคงเป็นกลาง เป็นอิสระจากอคติซึ่งมีหลักฝึกหัดที่สำคัญประกอบส่งเสริมกันอยู่สองข้อ. ข้อแรก ให้หัดพูดหัดทำหัดคิดด้วยสติรู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้งและป้องกันความประมาทพลาดผิดและอคติต่าง ๆ มิให้เกิดขึ้น. ข้อสอง ให้หัดใช้ปัญญาความฉลาดรู้ เป็นเครื่องวิเคราะห์และวินิจฉัยเรื่องราว ปัญหาต่าง ๆ ทุกอย่างที่จะต้องขบคิดแก้ไข เพื่อช่วยให้ เห็นเหตุเห็นสาระได้ชัดและวินิจฉัยได้ถูกต้องเที่ยงตรง ว่าข้อที่เท็จ ที่จริง ที่ถูก ที่ผิด ที่เป็นประโยชน์ ที่มีโทษประโยชน์ อยู่ตรงไหน. สติ และปัญญาที่ได้ฝึกฝนใช้จนคล่องแคล่วเคยชินแล้ว จะรวมเข้าเป็นสติปัญญา ที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถคิดอ่านและประพฤติปฏิบัติได้ถูก ได้ดี ให้เกิดประโยชน์แก่ตนแก่ส่วนรวม ได้สมบูรณ์พร้อมทุกส่วน...”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันเสาร์ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๓

**พระบรมราโชวาท
พระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือ “วันเด็ก”
ประจำปี ๒๕๓๔**

เด็กไทยต้องฝึกอบรมธรรมจริยาให้สมบูรณ์พร้อมในตนเอง จักได้
เป็นคนดี มีคุณ มีประโยชน์ และสามารถรักษาตัวรักษาชาติบ้านเมือง
ให้ดำรงคงอยู่ด้วยความเจริญมั่นคงต่อไปได้.

**พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓**

“...หลักของคุณธรรมคือการคิดด้วยจิตใจที่เป็นกลาง. ก่อนจะพูด
จะทำอะไร จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อน เพื่อรวบรวมสติให้ตั้งมั่น
และให้จิตสว่างแจ่มใส ซึ่งเมื่อฝึกหัดจนคุ้นเคยชำนาญแล้ว จะกระทำได้
คล่องแคล่ว ช่วยให้สามารถแสดงความรู้ความคิดในเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้ฟัง
เข้าใจได้ง่าย ได้ชัด ไม่ผิดทั้งหลักวิชาทั้งหลักคุณธรรม...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย

นครราชสีมา มหาวิทยาลัย

วันศุกร์ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕

“...ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญ เพราะช่วยให้สามารถจับต่าปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาอันเกิดจากความกินแหนงแคลงใจและเอารัดเอาเปรียบกัน. นอกจากนี้ ยังทำให้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และความร่วมมือสนับสนุนจากทุกคนทุกฝ่าย ที่ถ่อมมั่นในเหตุผลและความดี. ผู้มีความจริงใจจะทำการสิ่งใด ก็มักสำเร็จได้โดยราบรื่น.

ความจริงใจอย่างสำคัญยังมีอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ความจริงใจต่อตนเอง เช่น เมื่อได้ตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติในควมดีอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว จะต้องติดตามรักษาความตั้งใจที่จะกระทำดั่งนั้นให้ได้ตลอดไป. คนที่รักษาความจริงใจต่อตนเองไว้ได้มั่นคง จะไม่เป็นคนลับปลับ หากแต่เป็นคนทีหนักแน่นเที่ยงตรง ทำอะไรตามกฎเกณฑ์ตามระเบียบ ตามเหตุผล และความถูกต้องเป็นธรรม จึงเป็นผู้สามารถสร้างสรรค์และสร้างสมความดีความเจริญให้งอกงามเพิ่มพูนยิ่ง ๆ ขึ้นได้ ไม่มีวันถอยหลัง...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

“...สิ่งที่เราจะต้องทำ คือต้องพิจารณาตัวเองว่าตัวเองทำดีหรือเปล่า
ที่เราพัฒนาได้ก็มีอย่างเดียวกันที่จะยั่งยืนคือความดี ถ้าหากว่าจะพัฒนาให้
ร่ำรวย มันก็ยากจนลงไปได้ แต่ว่าถ้าดีแล้วดีจริง ความดีนั้นไม่เสียไป...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๕

“...สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเชื่อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งดี
มุ่งเจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็น
เป็นสุข น่าอยู่...”

พระราชดำรัส

**พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบ ๓๖ ปี
ของสโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์**

พระราชทาน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๔

“...ปัญหาสังคมนั้น ถ้าพิจารณาดูจะเห็นความจริงข้อหนึ่งว่า ปัญหาที่บังเกิดจากมนุษย์เอง มีมนุษย์เป็นตัวการก่อปัญหา. ถึงไม่ก่อให้เกิดคนอื่นโดยตรง ก็ก่อให้เกิดตัวเอง แล้วทำให้เดือดร้อนไปถึงคนอื่น กลายเป็นปัญหาสังคม. ปัญหาสังคมจึงมีมาคู่กับมนุษย์. แม้ปัจจุบันโลกเราจะวิวัฒนาการก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตาม แต่ปัญหาต่าง ๆ ก็มีได้เปลี่ยนแปลงไป เพียงแต่มีตัวอย่างทั้งดีและไม่ดีปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากกว่าแต่ก่อน. ดังนั้น บุคคลผู้สามารถประคับประคองตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จึงต้องมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ที่จะยึดมั่นปฏิบัติมันตามแบบอย่างที่เราพิจารณารู้อัดด้วยปัญญาแล้วว่าเป็นทางแห่งความดี ความเจริญ ไม่ปล่อยตัวปล่อยใจให้มัวเมาหลงผิดไปในทางเสื่อมเสีย พร้อมกันนั้น ก็จะต้องมีสติกำกับอยู่ตลอดเวลา ที่จะไม่ให้ประพฤติปฏิบัติผิดพลาดด้วยความประมาทพลั้งเผลอ...”

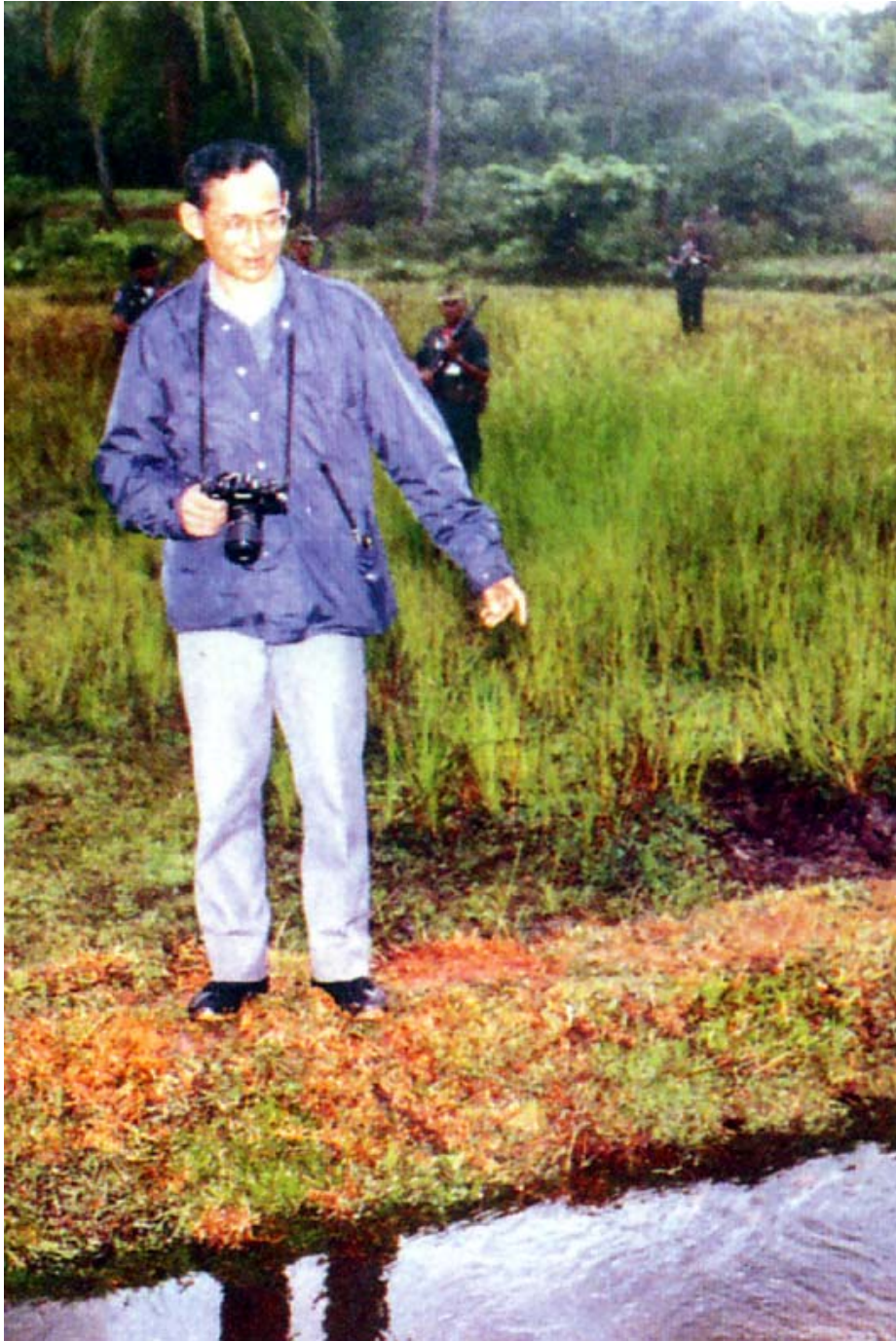
พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุม

การสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ครั้งที่ ๑๕

ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๙

“...ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิด
ได้ดี ปฏิบัติได้ถูก. การคิดได้ดีนั้น มิใช่การคิดได้ด้วยลูกคิดหรือด้วย
สมองกล เพราะถึงโลกเราในปัจจุบันจะวิวัฒนาการไปมากเพียงใดก็ตาม
ก็ยังมีเครื่องมืออันวิเศษชนิดใดสามารถขบคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
ได้อย่างสมบูรณ์. การขบคิดวินิจฉัยปัญหา จึงต้องใช้สติปัญญา คือคิด
ด้วยสติรู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้งและป้องกันความประมาทพลาดผิดและอคติ
ต่าง ๆ มิให้เกิดขึ้น ช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เป็นไป
อย่างเที่ยงตรง ทำให้เห็นเหตุเห็นผลที่เกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการ
ได้กระจ่างชัดทุกขั้นตอน และวินิจฉัยได้ถูกต้องว่า ปัญหาที่แท้อยู่ตรงไหน
จะปฏิบัติแก้ไขได้โดยวิธีใด. ส่วนการปฏิบัติได้ถูกนั้น ก็คือปฏิบัติแก้ไข
ได้ถูกต้องตามหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม.
การคิดได้ดีปฏิบัติได้ถูกนี้ เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลประกอบกัน
และส่งเสริมสนับสนุนกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา
ทั้งในการดำรงชีวิตและในการปฏิบัติกิจการงาน...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๙

“...คนดีทำให้คนอื่นดีได้ หมายความว่าคนดี ทำให้เกิดความดี
ในสังคม คนอื่นก็ดีไปด้วย. ความเลวร้ายจะทำให้คนดีเป็นคนเลวก็ยาก
แต่เป็นไปได้. ถ้าคนดีเข้มแข็งในความดี จะให้คนเลวมาทำให้คนดีเป็น
คนเลวยาก. สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๙

“...ความคิดนั้นสำคัญมาก ถือได้ว่าเป็นแม่บทใหญ่ของคำพูดและการกระทำทั้งปวง. กล่าวคือ ถ้าคนเราคิดดี คิดถูกต้อง ทั้งตามหลักวิชาและคุณธรรม คำพูดและการกระทำก็เป็นไปในทางที่ดีที่เจริญ. แต่ถ้าคิดไม่ดีไม่ถูกต้อง คำพูดและการกระทำก็อาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหายทั้งแก่ตัวเองและส่วนรวมได้. ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่บุคคลจะพูดจะทำอะไร จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อนว่า กิจที่จะทำ คำที่จะพูดนั้น ผิดหรือถูก เป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเสียหาย เป็นสิ่งที่ควรพูด ควรกระทำ หรือควรงดเว้น. เมื่อคิดพิจารณาได้ดังนี้ ก็จะสามารถยับยั้งคำพูดที่ไม่สมควร หยุดยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้อง พูดและทำแต่สิ่งที่จะสัมฤทธิ์ผลเป็นคุณ เป็นประโยชน์ และเป็นความเจริญ...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพุธที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๐

“...เมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่บัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นความ
ว่า การปฏิบัติงานทั้งปวง นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถของ
ผู้ปฏิบัติและระเบียบแบบแผนของงานที่กำหนดไว้แล้ว ยังต้องอาศัยศรัทธา
ความเชื่อมั่นในงานด้วย จึงจะช่วยให้งานที่ทำดำเนินไปอย่างราบรื่น
และบรรลุผลที่สมบูรณ์ตามประสงค์.

วันนี้ ใครจะกล่าวเพิ่มเติมแก่ท่านถึงศรัทธาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง
ได้แก่ ศรัทธาความเชื่อมั่นในความคิด. ศรัทธาส่วนนี้ จะส่งเสริมให้บุคคล
เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำตัวทำงานให้สูงขึ้น ไม่ยอมให้ตกต่ำ. ผู้เชื่อมั่นใน
ความคิด จะมีความรู้สึกผิดชอบ มีความข่มใจ ไม่ปล่อยตัวให้เป็นไปตาม
อำนาจอคติและความเห็นแก่ประโยชน์เฉพาะตัว. จะประพฤติปฏิบัติการ
ใด ก็พิจารณาถ่วงถอยอย่างรอบคอบจนเห็นชัดแล้วว่า การนั้น ๆ
เป็นสิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง เป็นสุจริตธรรม และเป็นประโยชน์แท้ทั้งแก่ตนเอง
และส่วนรวม. การที่ทำความจริงปราศจากโทษ ก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์
เป็นความเจริญสวัสดิ์แต่อย่างเดียว...”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย. ถ้าทุกประเทศมีความคิด - อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ - มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข. พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต

วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

พระราชทานพระราชดำรัสแก่พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี
เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ สมาชิกราชสกุล
สตรีผู้มีบรรดาศักดิ์ ข้าราชการ และพลเรือนนับแสน
ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม
เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานพระราชดำรัส

แก่พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี เลขาธิการพระราชวัง
ราชเลขาธิการ สมาชิกราชสกุล สตรีผู้มีบรรดาศักดิ์
ข้าราชการ และพสกนิกรนับแสนที่เข้าเฝ้า ฯ
ถวายพระพรชัยมงคล ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม
เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางมหาสมาคม
พร้อมพรั่งบุคคลตราบทุกสถาบันในชาติ ตลอดจนประชาชนชาวไทย

ขอขอบใจในคำอวยพรและการเฉลิมฉลองยิ่งใหญ่ที่ทุกคนตั้งใจจัดให้
ข้าพเจ้าเป็นพิเศษ เพราะรัฐบาลได้จัดงานครั้งนี้ได้เรียบร้อยและงดงาม
น้ำใจไมตรีของประชาชนชาวไทยที่ร่วมกันแสดงออกทั่วประเทศ รวมทั้ง
ที่พร้อมเพรียงกันมาในวันนี้ น่าปลื้มใจมาก

เพราะแต่ละคนได้แสดงออกและตั้งใจมาด้วยความหวังดีจากใจจริง
จึงขอขอบใจทุก ๆ คน จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี และความเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคนทุกฝ่าย ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากขึ้น
นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคี ที่ทำให้คนไทย
เราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง
สืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง

- ประการแรก คือ การให้ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน
- ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กันในงานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่น และประเทศชาติ
- ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมเสมอกัน
- ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำ นำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรงอยู่ในเหตุในผล

หากความคิดจิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดี ที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลในกายในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่า ประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมแห่งนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ได้รักษาจิตใจและ คุณธรรมนี้ไว้ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิดจิตใจนี้กันต่อไป อย่าให้ขาดสาย เพื่อให้ประเทศชาติของเรา ดำรงยืนยงอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ทั้งในปัจจุบันและภายหน้า

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล จงดคุ้มครองรักษาประเทศไทย ให้ปลอดภัยจากอันตรายทุกสิ่ง และอำนวยความสุขความเจริญสวัสดิ์ให้เกิดมีแก่ประชาชนชาวไทยทุกท่าน

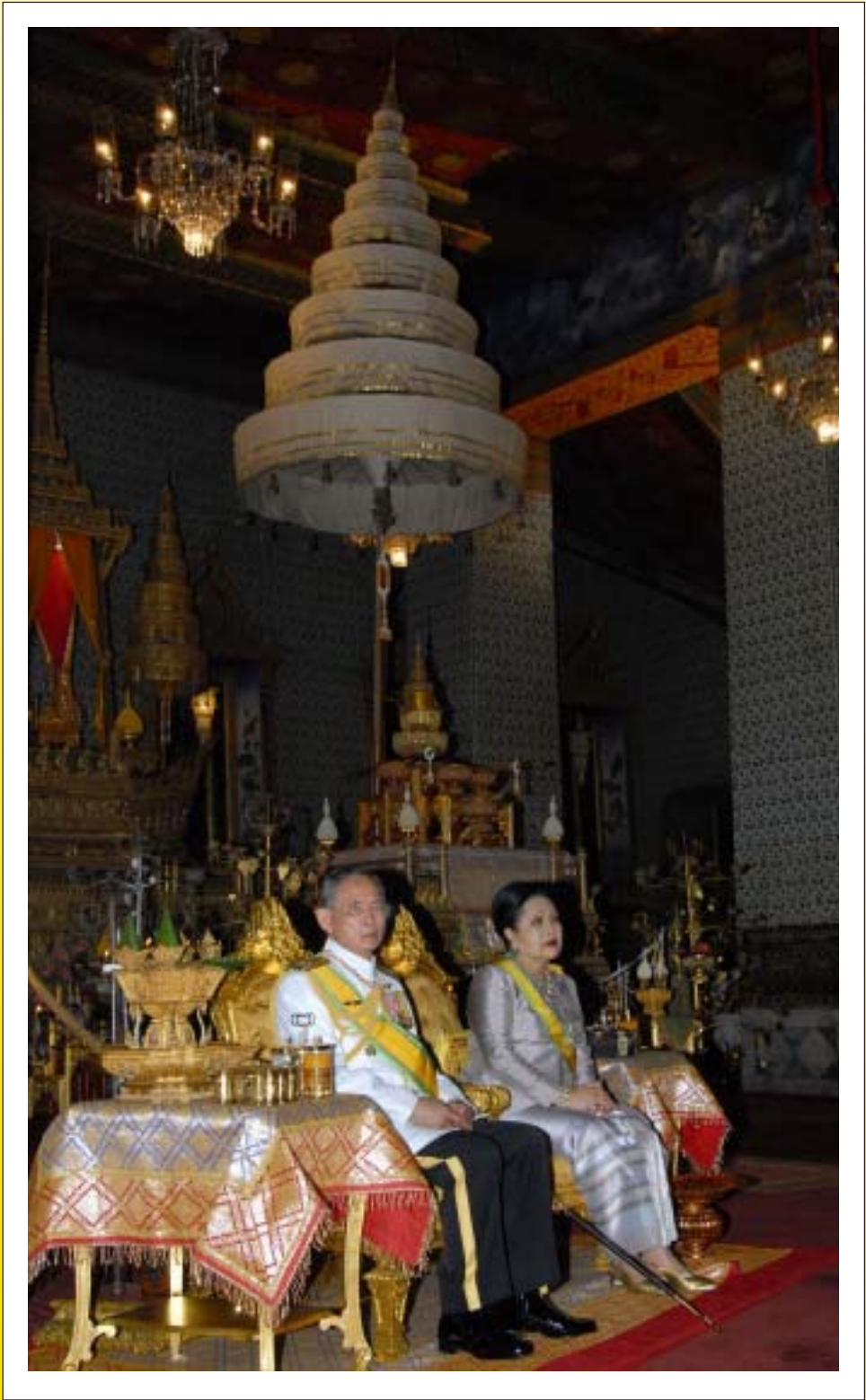

นายโคฟี อันนัน
เลขาธิการสหประชาชาติ

กล่าวสุนทรพจน์
เพื่อถวายสดุดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ด้านการพัฒนามนุษย์
ในการอภิปรายของคณะผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง
ที่กระทรวงการต่างประเทศ
เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙

ในปลายวันนี้ ผมจะได้รับเกียรติอันยิ่งใหญ่ในการทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และผมมีความรู้สึกปิติยินดีอย่างยิ่ง ในเกียรติที่ผมได้รับ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติถวายรางวัลดังกล่าวแด่พระองค์ ในวโรกาสแห่งการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบหกสิบปี

สำหรับสหประชาชาติ พิธีมอบรางวัลเชิดชูเกียรตินี้มีความหมายสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่สหประชาชาติได้จัดทำรางวัลเกียรติยศนี้เพื่อมอบแด่บุคคลดีเด่น ที่ได้อุทิศตนตลอดช่วงชีวิตและสร้างคุณค่าของผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ และเป็นคุณูปการที่ผลักดันความก้าวหน้าในการพัฒนาคน

การพัฒนาคนโดยแก่นแท้แล้วเป็นแนวทางเรียบง่าย การพัฒนาคนเป็นเรื่องของการสร้างเสริมขีดความสามารถแก่ประชาชน มิใช่เพื่อเพียงคนสองสามคน มิใช่เพื่อคนจำนวนมาก แต่เพื่อคนทั้งปวงโดยถ้วนทั่ว การสร้างเสริมขีดความสามารถทำได้โดยผ่านทางการศึกษา การขยายโอกาสและทางเลือกสุขอนามัยและโภชนาการ การพัฒนาคนเป็นเรื่องของการสร้างเสริมขีดความสามารถในการขยายโอกาสแก่ปัจเจกชน ที่จะเลือกให้มีชีวิตยืนยาวด้วยการมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง เป็นบุคลากรที่มีความรู้และความคิดที่สร้างสรรค์

การพัฒนาคน เป็นการพัฒนาที่ให้คนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเติบโตทางเศรษฐกิจและอย่างยั่งยืน สิทธิมนุษยชนและความมั่นคงในชีวิต ความเท่าเทียมกัน และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สหประชาชาติให้ความสำคัญด้านการพัฒนาคนเป็นลำดับแรก และเราคงเพียรพยายามอย่างเต็มที่ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคน โดยผ่านรายงานการพัฒนาคนของยูเอ็นดีพีทั้งในระดับโลกและระดับประเทศผ่านโครงการพัฒนาต่าง ๆ ภายใต้ทีมงานสหประชาชาติประจำประเทศต่าง ๆ ใน ๑๖๖ ประเทศทั่วโลก และโดยผ่านรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์นี้

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ หากการพัฒนาคนหมายถึงการให้ลำดับความสำคัญประชาชนเป็นอันดับแรก ไม่มีสิ่งอื่นใดอีกแล้วที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าการพัฒนาคนภายใต้แนวทางการพัฒนาคนขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบรมราชาภิเษกเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติในปีพุทธศักราช ๒๔๘๙ พระองค์ได้ทรงพระปฐมราชโองการไว้ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงอุทิศพระวรกายและทรงงานโดยมิรู้เหน็ดเหนื่อย เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของปวงชนชาวไทย โดยมีได้เลือกเชื้อชาติ วรรณะ และศาสนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รับการขนานนามจากชาวโลกว่า **“ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา”** พระองค์ทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรที่ยากไร้และด้อยโอกาสทั่วทุกภูมิภาค

ทรงสดับตรับฟังปัญหาทุกข์ยากของราษฎร และทรงมีพระเมตตาพระราชทานแนวทางการดำรงชีพ เพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงงานด้านการพัฒนาชนบทยังประโยชน์นานัปการ ต่อประชาชนนับล้านในประเทศ อาทิ โครงการที่มุ่งเน้นการเกษตรขนาดเล็กด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งการป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

นอกจากนั้น โครงการพัฒนาพื้นที่สูงในภาคเหนือ ภายใต้โครงการในพระราชดำริ ได้เปลี่ยนสภาพพื้นที่ปลูกฝิ่นให้กลายเป็นแหล่งปลูกพืชทดแทนโครงการต่าง ๆ ในพระราชดำริเพื่อพัฒนาชนบท ทำให้คนในพื้นที่มีสุขอนามัยดีขึ้น มีโอกาสในการศึกษา และยังประโยชน์สุขแก่ประชาชนในพื้นที่และผู้อยู่อาศัยบริเวณเขตชายแดนไทยแถบพม่าและลาว ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในด้านการพัฒนาสังคมภายใต้โครงการพระราชดำริต่าง ๆ

พระองค์ท่านได้ทรงสนับสนุนด้านสุขอนามัยและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก มีการรณรงค์ลดภาวะการขาดไอโอดีน รวมทั้งส่งเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการยกระดับพัฒนาชีวิตของประชาชนชาวไทย

อนึ่งด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของพระองค์ท่านทำให้นานาประเทศตื่นตัวในการปรับปรุงแบบการพัฒนาภายใต้แนวคิดใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานปรัชญา **“เศรษฐกิจพอเพียง”** ชี้แนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นความสมดุล องค์กรรวมและยั่งยืน โดยเน้นหลักการความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจาก กระแสโลกาภิวัตน์ ปรัชญาดังกล่าวซึ่งเน้นแนวทาง **“การเดินสายกลาง”** ทำให้สหประชาชาติมีปณิธานมุ่งมั่นพัฒนาคนให้ประชาชนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนต่อไป

โครงการพัฒนาและปรัชญาแนวความคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาของพระองค์ท่าน และสำหรับประชาชนทุกหนแห่ง

รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์นี้ สหประชาชาติมีปณิธานที่จะส่งเสริมประสบการณ์ และแนวทางปฏิบัติในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุ่มมิได้ของพระองค์ท่าน เพื่อจุดประกายแนวความคิดการพัฒนาแบบใหม่สู่นานาชาติ เพื่อเฉลิมพระเกียรติความสำเร็จสูงสุด และความมุ่งมั่นในพระราชหฤทัยในการพัฒนาคนสำหรับประชาชนของพระองค์

สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไน

ดารุสซาลาม

ในฐานะทรงเป็นผู้แทนพระประมุข

และพระราชวงศ์ต่างประเทศ

ได้ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร

ในพระบรมมหาราชวัง

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชทานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ

แด่พระราชอาคันตุกะ ๒๕ ประเทศ

เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๙

ข้าพระองค์ องค์พระประมุข และพระราชอาคันตุกะทุกพระองค์ ได้มาพร้อมเพรียงกัน ณ ที่นี้ ก็เพื่อถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้เป็นที่รักของพระองค์ด้วยความเคารพชื่นชมในพระบารมีเป็นล้นพ้น ตลอดจนเพื่อความปรารถนาดีอย่างจริงใจ ให้แก่ปวงชนชาวไทยทุกคน

๖๐ ปี ที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติ มิได้เป็นเพียง ๖๐ ปี ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย แต่เป็น ๖๐ ปี ที่ประวัติศาสตร์ของเราทุกคน เป็นประวัติศาสตร์ที่ประสบทั้งสิ่งดีและสิ่งร้าย ทั้งความปลื้มปิติ และความโศกเศร้า ทั้งเรื่องที่น่าตื่นเต้น ยินดี และเรื่องที่น่าลึกลับหวัง และทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้พระราชปรีชาญาณ พระสติปัญญา พระวิริยะอุตสาหะ ตลอดจนความองอาจและกล้าหาญ ที่พระองค์ทรงมีอยู่อย่างท่วมท้น ในการนำประเทศให้พ้นภัย พระปรีชา

สามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นศูนย์รวมแห่งแรงบันดาลใจ
ให้แก่ประชาชนของพระองค์ตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ
ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือแม้แต่การที่ทรงเป็นแบบอย่างที่เรียบง่ายของ
การเป็นพ่อผู้มีแต่ความรัก และความเสียสละเพื่อลูก วันนี้ประชาคมโลก
ต่างตระหนักถึงความสำเร็จทั้งหลายทั้งปวงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
หม่อมฉันองค์พระประมุข และพระราชอาคันตุกะทุกพระองค์ ที่มา
พร้อมเพรียงกัน ณ ที่นี่ จึงมีความปลาบปลื้มปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง
ที่องค์การสหประชาชาติทุกเล้าทุลระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จอันสูงสุด
ด้านการพัฒนามนุษย์แด่ฝ่าพระบาท แต่หม่อมฉันตลอดจนองค์พระประมุข
และพระราชอาคันตุกะทุกพระองค์ที่มีไมตรีจิต พรั่งพร้อมกันมาร่วมงาน
ในวันนี้ ขอถวายพระราชสมัญญาที่เรียบง่าย แต่มีค่า และสะท้อนถึง
ความรู้สึกรักของหม่อมฉันและทุกพระองค์ ณ ที่นี่ คือฝ่าพระบาททรงเป็นมิตรที่รัก
และพึงเคารพอย่างที่สุดของพวกเรา

มูลนิธิทรัพยากรน้ำใจ

คณะกรรมการมูลนิธิธารน้ำใจ

พล.อ.อ.กำธน สิ้นธวานนท์	ประธานกรรมการ
คุณหญิงซันนี่ จาติกวณิช	รองประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล	รองประธานกรรมการ
นายกอบชัย ซอใสตถิกุล	เลขาธิการ
พ.อ.นพ.เยื้อง คชภักดี	รองเลขาธิการ
นางสาวศิรินทร ซอใสตถิกุล	เหรัญญิก
นางมณีรัตน์ วัฒนสมบัติ	รองเหรัญญิก
ศาสตราจารย์ ร.อ.กฤษฏา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
ศาสตราจารย์ นพ.เกษม วัฒนชัย	กรรมการ
นายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์	กรรมการ
นายชนะ รุ่งแสง	กรรมการ
นายโชคก วีระธรรม พูลสวัสดิ์	กรรมการ
นางสาวดารานีย์ ตันชัยสวัสดิ์	กรรมการ
ทพ.พิทักษ์ ไชยเจริญ	กรรมการ
ดร.วรภัทร ไตรนะเกษม	กรรมการ
นายอาทร จันทวิมล	กรรมการ
นายอำนวยการ ประนิช	กรรมการ
นายอำนาจ สอนอิมศาสตร์	กรรมการ
นายเอนก สิทธิประศาสน์	กรรมการ
นายสุธี เกตุศิริ	กรรมการและเลขานุการ

มูลนิธิธารน้ำใจ

ขอขอบคุณ

ที่ปรึกษา

สำนักราชเลขาธิการ

ดร.อรสุดา เจริญรัตน์ ผู้อำนวยการกองโครงการสัมพันธ์

ผู้ประสานงาน

นายวรชาติ อันทริก

นางสาวรุ่งรัตน์ อภิสมัยมงคล

พิมพ์ที่

บริษัท พิมพ์เนศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด

๔๐/๑ ถ.เทศบาลนิมิตรใต้ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๕๕-๓๙๗๑-๕ โทรสาร ๐-๒๙๕๕-๓๙๘๐

รวมพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
เกี่ยวกับ "ความดี"

เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๕๕๙
และมีพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา ในพุทธศักราช ๒๕๕๐

มูลนิธิธรรมาภรณ์